

ERDÉLYI FIATALOK

A romániai új magyar nemzedék folyóirata.

Szerkeszti: LÁSZLÓ DEZSŐ

V. évf. 1934.

IV. negyed.

Téli szám.

FŐMUNKATÁRSAK: Balázs Ferenc, Bíró Sándor, Debreczeni László, Demeter Béla, Dsida Jenő, Haáz Ferenc, dr. Jancsó Béla, dr. Jancsó Elemér, László Dezső, dr. László Ferenc, dr. Parádi Kálmán, Pálffy Károly, dr. Szilágyi Olivér, Tonk Emil, Váró György, Vita Zsigmond.

TECHNIKAI SZERKESZTŐ: Haáz Ferenc.

KIADÓHIVATALI TITKÁR: Kóréh Béla.

TARTALOM:

László Dezső: Az élen .. .	109
Dr. Schmidt Béla: Hozzászólás a fiatal erdélyi magyar orvosi nemzedék elhelyezkedésének kérdéséhez ..	111
Dr. Kiss Árpád: A jogvégzett fiatalság lehetőségei .. .	113
Gagy László: A pusztuló magyar tanitóság .. .	116
Gyarmathy Árpád: Felsőkereskedelmi iskolát és akadémiát végzett ifjak elhelyezkedési lehetőségei .. .	119
Dr. Récsey Lajos: Erdélyi magyar okl. gazdász-ifjak elhelyezkedési lehetőségei .. .	121
Erdő János: A népfőiskola jelentősége népünk életében	122
Az erdélyi magyar népegészségügy első lépései; Magyar Népegészségügyi Szemle (Tonk Emil), Egészségügyi Tanácsadó az erdélyi magyar nép számára (Dr. Parádi Kálmán) .. .	129
Főiskolás élet:	
A bukaresti magyar diákkérdés, Az 1935. évi diákbál tisztikara és főrendezői, a D. F. E. F. Sz., IKE, Majláthkőr, Sz. T. F. Sz. hírei, az E. F. konferenciája és főiskolás versenye .. .	132
Szemle:	
A könyvnelküli falu (Nagy Ö.), Szerb A. irodalomtörténete (Vita Zs.), Gagy L. regénye (L. D.), Oberding: A modern szövetkezeti mozgalom (Dr. Nagy Zoltán)	135

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Cluj, Regina Maria 11. I. em, Székely Társaság helyisége, Kéziratok és a lap adminisztrációját érintő levelek a szerkesztőség, illetve a kiadóhivatal címére küldendők. Szerkesztőségi és kiadóhivatali órák hétfőn és pénteken d. u. 2–3-ig, szerdán és szombaton 12–1-ig.

Lapunk cluji megbízottai:

Ref. Kollégium; Kóréh Béla. Ref. Theológia; Hegyi István. Unit. Kollégium; Miklós István, Ref. Szeretetház; Molnár Ilona. Unit. leányotthon; Bedő Boriska.

București megbízottunk: Bedő Gábor tanárjelölt Str. Sfântii Voivozi 50. Marosvásárhelyi megbízottunk: Csegedi Márton, Tg.-Mureș Parochia reformata.

ELŐFIZETÉSI DIJAK; Belsőföldön főiskolai hallgatóknak félévre 40 Lei, egész évre 70 Lei, másoknak félévre 70, egész évre 120 Lei, Magyarországon; főiskolásoknak félévre 4. Másoknak 7 P, Csehszlovákiában egész évre 40 cseh-korona, Jugoszláviában egész évre: 70 dinár.

Magyarországi főbizományos: „Studium“ könyvesbolt, Budapest, Múzeum-körút. Magyarországi előfizetési díjak általa is beküldhetők. Csekszámla: 4041.

Pénzküldemények László Dezső szerkesztő címére küldendők: Cluj, Str. Cogalniceanu 16. Református kollégium.

Nyomta a „Gloria“ könyvnyomdái műintézet Cluj, Str. Univ. 8. Telef. 4-70.

Az élen

Irta: László Dezső

Mindig nehéz és kinos feladat az élen állani, utat törni ismeretlen rengetegeken keresztül, vállalni a kockázatot minden irányban. Öt évvel ezelőtt, amikor lapunk megindításának terve rabul ejtett bennünket, az erdélyi főiskolás ifjúság egész gondolatvilágában meg lehetős bizonytalanság uralkodott. Nem volt az ifjúság szellemi élete belevágva a mába. Az Erdélyi Fiatalok munkatáborában csoportosult ifjúsági élcsapat legelső feladatát éppen abban ismerte fel, hogy az ifjúságot, aki a ma ismerete nélkül élt a mában, gondolkozásának átértékelésével a ma minden irányu alapos ismerete által tegye a jövőendő építőjévé. Alkalmat adtunk a magyar mult átértékelése új folyamatának megismerésére, segítettük az ifjúságot az *irodalommal való élő kapcsolatra*. Az erdélyi ifjúság világát beállítottuk a magyar ifjúság modern életnyilvánulásainak szellemi vonalába, vizsgáltuk az ifjúsági problémát, mint világjelenséget. Az élő magyar problémák nagy sorozatából a figyelmet különös mértékben irányítottuk a falu felé. Az új gondolatvilágból az erdélyiség mellett Szabó Dezső ideológiáját, a szocializmus figyelmeztetéseit, Makkai Sándor keresztyén kritikáját és az új szellemtörténeti iskola történelemszemléletét igyekeztünk közelebb hozni az ifjúsághoz. Az ilyen sok águ feladatkör szolgálatában természetesen nem tudtunk minden egyes szeleltre egyenlő hangsúlyt tenni, de nyugodtan elmondhatjuk, hogy az utolsó öt évnek minden jelentős magyar szellemi életnyilvánulását figyelemmel kísértük egészen a Németh László új eklekticizmusáig. Az általunk hozott gondolatok között sok divatos és elfogadott gondolat volt, de vannak Erdélyben meggyökerezett új gondolatok, amelyeknek a polgárjogot mi szereztük meg. Előjárásunk igazi értéke azonban abban volt, hogy minden irányzattól független ifjúsági fórumot teremtettünk, amelyiken minden kérdés megtárgyalására szabad alkalom nyílt. Kinosan védjük az ifjúsági autonómiát. Az érdekmagyarság helyett a szolgáló, magalában járó új erdélyi magyarságért küzdöttünk. Az élenjárásnak az igazi nehézségét éppen ezek a vonatkozások adták.

Az ifjúsági életből munkatáborunk első rétege lassan átfordul a hivatással járó kenyérkereső pályák valamelyikére. Azzal a felnőtt nemzedékkel kerülünk így egy épületfalra, akikkel szemben kellett ifjúságunk gondolkozásának függetlenségét védenünk. Ezen a fordú-

lón új hívással áll elének az élet. Mint a felnőttek társadalmának legalsó rétege, most a *felnőttek között* kell azt az erjesztő kovászt képeznünk, ami eddig az ifjúság között voltunk. Itt is az élen kell járnunk és ez az élen járás még nehezebb, mint az első szakasz: az ifjúság előtt való útegyengetés. Hivatásunk szűk területein való-ságos építő munkával kell beigazolnunk ifjúkori látásaink komoly értékét és termőképességét. Emellett a feladatvállalás mellett még egy másik súlyos új feladatot is szolgálunk kell. Nem feledkezhetünk meg azokról a fiatalokról, akik utánunk jönnek. Ezek számára legelső sorban az új *elhelyezkedésük* anyagi és szellemi lehetőségeit kell kiharcolnunk. Ha mi a magunk számára ilyen vagy olyan lét-alapot tudtunk teremteni, akkor mindent meg kell tennünk, hogy az egyre jobban elzáródó régi munkalehetőségek mellett egészen újakat nyissunk meg az új intelligencia előtt.

Igy bővült ki munkatáborunk feladatköre. Az ifjúság szellemi irányításától indultunk el és elcsapatunkkal megérkeztünk az erdélyi dolgozók közé; az erdélyi dolgozók között pedig két új feladat vár reánk, a *felnőtt nemzedék áthatalása és az utánunk következők léta-lapjának megteremtése*. Az új feladatok vállalása nem jelenti a régi feladatok elejtését. Megvagyunk győződve felőle, hogy ha valóban az élet ütőerén tartjuk a kezünket, azok a fiatalok, legyenek akárhány évesek, akik életet akarnak, szívesen jönnek azzal a széles program-mal, amit lapunk szolgálni akar.

Rég nem éreztük annyira, hogy szükség van reánk, mint leg-utolsó számunk megjelenése után. Múlt számunk új volt abban, hogy fiatal intelligenciánk életlehetőségeit igyekeztünk benne feltárni. Minden nagyobb napilap hosszabban foglalkozott ezzel a számunkkal. Alig volt nap, hogy a posta ne hozott volna valamí üzenetet, hozzászólást a kérdésekkel kapcsolatban. Jelen számunkban a hozzá-szólások közül egy párat nyilvánosságra is hozunk.

Ahogy munkánk első szakában vállaltuk az élenjárás minden nehézségét, úgy akarjuk ezt tovább folytatni. Köszönjük a barátok és régi munkatársak megújuló bizalmát és támogató jobbát.

Teljesebb új esztendő reményében szorítjuk meg minden ma-gyar kezét, aki áldozatos szolgálatban ismerte fel élete egyetlen értelmét.

---

*„Magyar és magyar között, továbbá ember és ember között a különbségtétel, a sorrend, a feladat megállapítása **csakis a jellem döntő erkölcsi értéke** alapján tehető meg. Ez nagyon természetesen meghagyja az embereket a maguk sokféle feladat-körében, de ennek a körnek az **egészre nézve** fontos mivolta szerint követeli meg **az erkölcsi felelősség és az őnzetlen jóakarát** megnyit-ánulását mindenkitől. Ez az a **nemesség**, ez az a **kiváltság**, ez az a **cím és rang**, amellyel kisebbségi szervezetünk egyedül dekorálhatja fel a maga tagjait.“*

Makkai Sándor (Magunk reviziója).

Hozzászólás „A fiatal erdélyi magyar orvosi nemzedék elhelyezkedésének kérdéséhez“.

DR. SCHMIDT BÉLA főorvos.

Nagy élvezettel és még nagyobb jóleső érzéssel olvastam dr. Györke Arpád és ifj. dr. Gspann Károly írását a fiatal erdélyi magyar orvosi nemzedék elhelyezkedésének kérdéséről. S hogy ehhez az égetően fontos kérdéshez hozzászólni, még pedig mint „öreg orvos“, megkísérlem, ahhoz csak annyiban érzek magamban jogot, hogy a kisebbségi, de különösen a magyar orvosi kar helyzetével már évek hosszú sora óta foglalkozom, nem egy kérdésben már szómat feleltem.

Szerintem az erdélyi fiatal magyar orvosnemzedék elhelyezkedésének kérdésében a legfontosabb és leglényegesebb szempont az, hogy tudatában él és tudatában van: az előtte álló sors osztályrészenek szinte leküzdhetetlen akadályával. Ez azt jelenti, hogy állami állásra nem igen számíthat s ha erre nem számíthat, akkor nincs számára más út nyitva, mint az a magángyakorlat, melynek terjedelmét a betegsegélyző pénztár mind szélesebb kiterjesztése a legkisebbre, a legszűkösebbre zsugorítja össze. A lezsugorított magángyakorlat kevés lehetősége — az elhelyezkedés igazi problémája. Mert hiába lépne életbe és érvényesülne a maga teljességében az álláshalmozási törvény, a felszabaduló állások csak igen igen kis mértékben jutnának kisebbségi orvosoknak. Vagyis más utat és módot kell keresni az ifju orvosnemzedéknek.

A betegpénztár mostani rendszere elhibázott. A biztosítottak megfelelő orvosi ellátást alig kaphatnak, mert a tagok számára viszonyítva a kevésszámú és legtöbbször állásokkal bőven ellátott többségi orvosok munkája még a legjobb igyekezet mellett sem lehet kielégítő, minnek eredménye, hogy a biztosítottak a díjfizetések ellenére, a jogosult orvosi ellátást nem a pénztárnál, hanem magán orvosoknál külön díjért szerzik meg. Hiába alakulnak különböző önszegélyző egyesületek és csoportok, annyi nincs belőlük, hogy a fiatal magyar orvosi kar itt találhatna elhelyezkedést, sőt bevallhatjuk azt is, hogy önszegélyző egyletünk sincs s betegellátási csoportok is az általános orvosi szempontokat szem előtt tartva nem mindenben fedik az egész orvosi kar jogos követeléseit. Így azután nem marad más hátra, mint a *faji öntudatnak* mind erőteljesebb és minél szélesebb alapokon való kiépítése és ébrentartása. Az ébrentartott és eleven faji öntudat magával hozhatja azt, hogy a fiatal magyar orvos

¹ Lásd. „Orvosi Szemle“ 1934. októberi számában megjelent közleményemet.

is elhelyezkedést remélhet. A magyar orvosi kar korszerűtí, de egyébként is teljes sociometriás felvétele¹ („önmagunk számbavétele“) melyet már 6—8 éve sürgetek, nem áll rendelkezésünkre, pedig ennek segítségével a leginkább volna lehetséges a kisebbségi orvosi kar fiataljait racionalisan a compact tömegű magyarság között elhelyezni. A sociometriás felvételre szervünk is volna a ma még csak elvetett mag: „A romániai kisebbségi orvosok jóléti szövetsége“, melyekben ezt a fontos munkát saját érdekében a fiatal magyar orvosi kar véggezhetné el a legjobban, nekik is ebben a szervezetben kellene tömörülniök saját jól felfogott érdekükben és elhelyezkedésük nyugodt és biztos alapon való rendezése és biztosítása révén.

Igen helyes „a házi-orvosi“ alapon való kollektív elgondoláson nyugvó elhelyezkedési terv, de ezt tervszerűen kell csinálni és meg kell szervezni. Erre hivatott egyedüli szervünk „az Országos Magyar Párt,“ melynek városi és megyei tagozataiban lévő orvos tagjai volnának kötelezve ezt a fontos és égető kérdést megszervezni és beindítani. Az „Országos Magyar Párton“ kívül hatalmas segítséget nyújthatnak az egyházak. Az egyházak segítségét és az ő hatalmas szervezetüket a számításból kihagyni nem szabad és nem lehet. Az Országos Magyar Párt elnöksége, az egyházak vezetősége, ebben a súlyos és jelentőségében a mindennapi szemponton jóval felülemelkedő ügyben csak akkor fog tudni cselekedni és eredményesen tenni, ha a fiatal magyar orvosi kar feleméli szavát, előadja terveit és a szervezkedés munkájában hathatós, segítő kezet nyújt. 100%-os igazság, hogy minden „szakmai, anyagi és tudományos szellemi probléma közügy, mellyel nyilvánosan kell foglalkozni“, de ehhez nemcsak az öntudatos végzett fiatal magyar orvost kell bekapcsolni, hanem ennek az ügynek minden „öreg“ magyar orvos zászlóvivője, szószólója és munkása kell hogy legyen! Kimondható bátran, hogyha a tiszta magyar öntudatot népi tömegeinkben fel tudjuk kelteni, az ifju orvosok elhelyezkedésének ma még súlyos problémája sokat fog könnyülni. Mert az, hogy „magyar beteget magyar orvos gyógyítson“ csak akkor lesz valósággá, ha a magyar öntudat megerősödik és életre kel.

A „számbavevés“ pedig az egyedüli alap és szilárd kiindulási pont, mely nélkül — még moccanni is alig lehet. Ezt pedig nemcsak egyedül a fiatalokra, hanem az egész kisebbségi orvosi karra is ki kell terjeszteni, mert tiszta képet, igaz áttekintést csak így tudunk felfektetni.

Jóleső érzéssel tölt, el, hogy mint „öreg“ magyar orvos a jövő kisebbségi orvosok sorában olyanokat is láthatok, kik felülemelkednek az egyéni érdek, a szűkös látókör kicsinyes szempontjain, átfogóan irányt vágni akarnak a jövő homályában és a kisebbségi orvosi kar fiataljainak jövő sorsát komolyan és nagy előrelátással már most kezükbe venni nem átalították.

A jogvégzett fiatalság lehetőségei.

Irta : Dr. Kiss Árpád.

A romániai magyarság — minimális számítás szerint is — kitesz ötszázezer családot. Minden száz családnak szüksége van egy-egy szellemi munkásra, aki tanít, ügyes-bajos dolgait intézi, aki az állam felé érdekeit képviseli, orvosol. Tehát csak diplomás, szellemi munkásként szükség van 5000 emberre. Ha a munkaképességi kort 30 évre tesszük, az évenkénti utánpótlás 166, tehát ennyi szellemi munkásra van szükség évente.

Az országban főiskolát végzett magyar ifjaknak a száma évenként nem üti meg ezt a számot. És ezeket sem tudjuk elhelyezni. Vajjon miért nem? Talán túltermelés van? Nem. Hiszen ma még nincs annyi állástalan diplomás fiatalember, hogy számuk meghaladná népünk felvevő képességét.

Nincs annyi fiatal orvos, hogyha máshol nem, a magyarlakta területeken ne végezhetne áldásos munkát; nincs annyi ügyvéd, mérnök, stb., akinek népünk anyagi jövője érdekében is végzendő önzetlen és nemes munkájára szükség ne volna.

Mesterséges akadályok állanak az elhelyezkedési lehetőségek útjában! Az ifjuságnak minden elhelyezkedési lehetősége, élni akarása elé lépten-nyomon tilalomfák, gátak tornyosulnak. Tiszta magyar községekben, járásokban nincs, vagy csak kis számú szellemi munkásunk van.

Az alábbiakban csak a jogász ifjuság, a fiatal magyar ügyvédek és ügyvédjelöltek helyzetével fogok foglalkozni.

Ez előtt pár évvel még jelölttel, vagy jelöltekkel dolgozó ügyvédeknel most senki sincs. Azért nem tartanak jelöltet, mert nincs olyan jövedelmük, hogy azt fizetni tudják. Munka még akadna.

Legyen szabad felvetni a kérdést, hogyha ügyvédjeink (az idősebb nemzedéknek) jövedelme nem oly nagy, hogy fizetések jelöltet tudjon alkalmazni, a fiatalság azért diplomával a zsebében ne tudja a jövőjéhez feltétlenül szükséges gyakorlatot megszerezni? Várjanak addig, amíg a mostani gazdasági válság megszűnik, a hitelélet helyre áll...? Nem lehetne, főképpen nem kell ezen sürgősen segíteni, most? Nincs erre mód?

Idősebb ügyvédjeink lehetővé tehetnék, hogy fiataljaink az elengedhetetlenül szükséges gyakorlatot megszerezhessék elsajátíthatásuk. Ha nem tudnak fizetni, adjanak koszt-lakást.

A múlt év februárjában a közvélemény figyelmét a Keleti Újság útján igyekeztem felhívni a fentiekre s akkor egyik tekintélyes ügyvédünk is ezen az állásponton volt.

De nemcsak a gyakorlat megszerzése fontos, hanem különös fontossággal bír meglévő intézményeink történetének és jogi helyzetének ismerete a sokat vitatott és nemzetközi szerződéssel is biztosított székely kultúraautonómiának mikénti megvalósítása, gazdasági megszervezésünk stb. mind-mind égetően fontos kérdések.

Hogyan lehetne ezen kérdéseket tanulmányozni, a megoldási lehetőségekhez szükséges tanulmányokat, tudást elsajátítani? Elsősorban és legfőképpen vezetőink segítségével, azok mellett, akik ezen kérdésekkel foglalkoznak, azoknak, alapos ismerők.

S még egy ok miatt is fontos a mostani vezetők, az idősebb nemzedékkel való eleven kapcsolat. Fontos azért, mert ha az idősebb nemzedék mereven elzárkozik a fiatalok elől, ezek könnyen túlzásokba mennek, idegen vágányokra tévedhetnek.

Lehetővé kell tenni a fiataloknak, hogy gyakorlatilag elsajátíthassák a közélet intézését!

És itt felvetem azt a kérdést, hogy Dr. Gyárfás Elemér szenátor mellett van-e fiatalok közül közül egy is, aki tudásából, jogképzettségéből valamit is el tudjon sajátítani és igyekezzék a jövő küzdelmeire egy sokat tapasztalt és képzett embertől tanulni?

— Vajjon a telepés kérdés legalaposabb ismerője, egyetlen nemzetpolitikai szemlénk szerkesztője — Dr. Jakabffy Elemér mellett van-e egy fiatalember legalább, aki politikai rutinját, a telepés kérdést stb. elsajátíthatná?

— A Csiki Magánjavak történetének és jogi helyzetének ismerője, a közbirtokosságok vezetője Dr. Pál Gábor ügyvéd mellett van-e valaki sorainkból, akít ez a kérdés érdekel és aki nyomdokaiba lép-
hetne?

— A sokat vitatott és hangoztatott székely kultur autonómia kérdésének szószólója Dr. Molnár Dénes mellett nincs senki az új generáció tagjai közül.

— A kisebbségi magyarság egyik legfontosabb kérdésének, a szövetkezésnek gyakorlati propagálói: Dr. Elek Dénes és Domokos ügyvédeknel van-e egy magyar ügyvédjelölt, aki ezzel a kérdéssel foglalkozik?

Csak pár nevet soroltam fel. Hol vannak még a többi kiváló jogászaink!

Tovább megyek.

Az egyházak jogtanácsosainál mi a helyzet?

Hangyaszövetkezetek központjának jogtanácsosa mellett van-e magyar ügyvédjelölt?

A hitelszövetkezetek központjában, az Erdélyi Gazdasági Egyetnél van-e valaki a fiatalok közül?

Kétségtelen, hogy az ügyvédi foglalkozás s állandóan kritika tárgya. Sajnos, sokszor jogosan.

Nyugodt lélekkel állíthatjuk, hogy az új fiatal magyar jogász, ügyvéd nemzedék megfogja teremteni az új magyar ügyvéd típusát.

Milyen szomorú is volt látni, amikor egy vidéki egyházi ének-
kar 54 tagját bíróság elé állították (s 109 ezer lejre büntették) s a helyi nyolc magyar ügyvéd közül egy sem vállalkozott arra, hogy ezeknek a magyar dal és kultúra lelkes művelőinek igazát megvédje.

Sajnos ez nem egyedül álló példa.

Rá kell még mutatnom viszont arra is, hogy a magyar közön-
ség, közintézményeink s erkölcsi testületeink a magyar ügyvédeket

kevésbé alkalmasaknak tartják. Hogy az ügy „rokonszenvesebb,, legyen, magyar ügyvédre nincs szükség, nem azt keresik fel ügyeikkel. Figyeljük csak meg napilapjainkat, azoknak híreit. Nagyobb fajsúlyú ügyekben, sajtó-perekben nem magyar ügyvédek képviselik a magyar közönséget, intézményeket.

Tiszta magyar vidéken, most sem magyar ügyvédek telepednek meg és jutnak kenyérhez (amit a magyar öntudat hiánya tesz lehetővé).

Mikor érjük meg azt, hogy magyar munkással, iparossal dolgoztatunk, magyar kereskedőnél vásárolunk, magyar orvoshoz megyünk, magyar ügyvédre bizzuk dolgainkat? ! Ha így tennénk nem lenne itt állás és kenyérszűkösség magyar fiatalember.

S itt ismételtelen kénytelen vagyok felhívni egyházaink, figyelmét arra, hogy tudnak-e arról, hogy igen sok helyen papjaink, tanítónk még egyházi, iskola ügyekben, sem fordulnak magyar emberhez?

Tudják-e a Hangya központban, hogy szövetkezeteink nagy része nem magyar ügyvédre bizza ügyes-bajos dolgait?

Tudják-e a hitelszövetkezetek központjában, hogy igen sok vidéki intézet jogtanácsosa nem magyar?

Még tovább megyek. Azokat a magyar embereket, akik ugyan magyar közönség és intézmények pénzéből élnek, de magyar célra egy fillért sem áldoznak, (gyermeküket nem magyar iskolába járatják, a magyar sajtót, irodalmat nem támogatják stb.) ki kell sorainkból közönsíteni, mint arra méltatlant!

Ezen kérdések nagy részében rejlenek azok az okok is, amik iskoláink leépítésére, intézményeink súlyos helyzetére, pusztulására vezetnek. Ha nem magyar emberhez visszük fillérjeinket, ki fog áldozni magyar kulturára, iskolára...?

1931. márciusában az Erdélyi Fiatalok hasábjain eisőnek mutattam rá, hogy mily nagy szükségünk lenne az erdélyi magyar értelmiség kataszterének felállítására. S most — három év után — még fontosabb, még sürgősebb teendő ez.

Hogy miért van szükség halaszthatatlanul erre?

Elsősorban is számba kell venni intelligenciánkat, tudnunk kell az elhelyezkedési lehetőségeket. Tudnunk kell, hogy a világháborúban megtizedelt, majd a repatriálásokkal megritkult intelligenciát hol kell pótolni, felfrissíteni, hová kellene új emberek. Ezen keresztül végzett ifjaink 50—60 százaléka el tud helyezkedni.

Fontos a kataszter felállítása azért is, hogy számon tartsuk végzett ifjainkat is, a már elhelyezkedetteket. Időnként számonkérjük munkásságukat, figyelemmel kísérjük s ne engedjük őket a magyarságra nézve elveszni.

De van még egy fontos ok. Vannak már vidékek — sajnos — ahol a magyar értelmiséget a kihalás veszélye fenyegeti. Alig veszszük észre ezt, pedig társadalmi rétegeink teljesen kicserélődtek, néhol már ki is haltak.

Amíg városainkban az orvosok, ügyvédek szinte egymás szá-

jából veszik ki a kenyeret, addig vidéken alig van, vagy egyáltalán nincs szellemi munkás.

Kétségtelen, hogy erre igen nagy szükség van s ennek felállítására halasztást nem szenvedhet.

Egyelőre legkisebb siker is elég ahhoz, hogy jövő sorsunk tragédiájának legalább az árnyékát kitolja. Tenni kell, cselekedni mielőbb, még pedig sajátmagunknak a magunk érdekében.

A pusztuló magyar tanítóság.

Írta: Gagyi László.

A tanítóság ügye a magyarság életének egyik legfontosabb kérdése. A pusztuló magyar tanító szomorú alakja mögött a halálraítélt fajta legszélesebb rétege: a nép áll. A leöklözött tanítóság halálát ez a réteg az életével és jövőjével fogja meggyászolni. A tanító-kérdés kétarcu probléma: szellemi és anyagi. Ez a kettő szoros kapcsolatban van egymással. Az anyagi alap hiánya meglazítja a szellemi életet, viszont a szellemi élet lazasága elértekteleníti az anyagi alap csodálatos lehetőségeit. Az erdélyi magyar tanító minden szenvedése két forrásból fakad: Egyik a belső munkát megzavaró külső bajok, másik a külső munkát megzavaró belső bajok forrása.

Külső bajok. A vizsgák megdöbbentő tényei ökölként sujtottak a jövőről éneklő boldog optimizmus arcába. Az elhelyezkedés forrásai kiszáradóban vannak. Az iskolák fölé sötét, szomorú felhők tornyosultak. Az út bizonytalan. Az odaélt élet és az ezért kapott érték között tulságosan mély a szakadék. Ez már régi panasz, ez már frázis és közhely a másik panasz mellett, amelyet valaki így fogalmazott meg: „tiz év múlva nem lesz Erdélyben egyetlen felekezeti iskola sem“. A többi nyugati államokban ez ma már szinte ismeretlen fogalom. Azt mondják, hogy minden hiábavaló, az iskolakérdést nem lehet megoldani, mert itt nem segít a vállalás, nem segít a boldog éhezés, nem segít a panasztalan kereszthordozás. Mert nem rajtunk múlik, hogy a sötét, rettenetes fellegek ne omoljanak iskoláinkra. Nem kellene bonyolult, finom pedagógiai problémák, kenyér kell. Ez az erdélyi tanítóság egyetlen és megrázó síkoltása.

Belső bajok. Természetes, hogy rémület és szorongás egész élete. Ebből fakad az a mérhetetlen pesszimizmus, amely az új tanító-nemzedék lelkét megmérgezte. Ebből fakad a hamis értékelés, a hitetlenség, az álmosság és az öntudat meglazulása. Ebből fakad a fiatalok hihetetlen lazasága és szellemi szegénysége, amely mindenre csak lemondón, bánatosan, fáradtan legyint, amely már nem tud friss, új, nagyszerű mondanivalókra vágyakozni. Ebből fakad a szörnyű „belenyugvás és felelőtlenység“, amelyből sötét és megrázó panasz

ömlik, de amely képtelen megváltó lendületre. Száz fiu közül nyolcvan nem hisz a jövőben s mert nem néz túl a hegyekké tornyosult megdöbbenő tényeken: többet nem is keres, nem is akar, nem is vár. Pedig minden egyes elesővel elpusztul egy egész nemzedék, akit eddig csak nagy lángjával és bő frázisaival szeretett a magyarság. A felelősség azonban csak részben ezeké a pusztuló szegény fiataloké, mert a magyar népért az egész magyarságnak felelnie kell!!

Fiatalokra van szükségünk. Olyanokra van szükségünk: akik élelken, hitben, ruganyosságban, frissességben fiatalok. Lendülő erőkre, bátor cselekvőkre van szükségünk. Fiatalokra, akik keveset kérdeznek, de odaélik az életüket. Akik nem ismerik a kalváriajárók kesernyés bölcsességeit. Nevelni kell a mai fiatalokat, hogy a nagy, tiszta gondolatért mindent vállaljanak. De nevelni kell az elfásult, vénülő, laza magyar közösséget is, hogy felfigyeljen a megdöbbenő szenvedésekre és az elháríthatatlan felelősségre, amely a pusztuló iskolákért terheli. Menteni kell! Fel kell rázni az álmodókat, meg kell vigasztalni a pesszimistákat, ki kell verni az alvókat és tétleneket sáncaikból. Amilyen kétségbeesett az elsodrón ömlő panasz: olyan kétségbeesettnek kell lennie az új tanító-nemzedék mentő-akarásának. Rajongók kellene ide. Fanatikusok. Erdélyt nem az irodalom fogja megmenteni, hanem az iskola. És az iskolát a magyarságnak meg kell mentenie!

Profétai tanítóképző. A tanítóképző intézet profétai iskola. Amikor növendékei lelkét figyeli: figyelnie kell az áramlatokat is, amelyek a magyarságot morzsolják. A tanítóképző csodálatos feladatokat vállalt, amikor magára vette a magyar nevelők képzésének az ügyét. A tanítóképzőnek erősnek kell lennie, hogy biztos fiatalokat, kemény bástyákat adjon. Mindenek fölött a hit és az öntudat az, amit erőssé kell tennie, de meg kell tanítania minden fiataalt már ott, már akkor arra, hogy mit jelent fénynek lenni a sötétségben. A tanítóképzés rendszerét meg kell újítani, hogy a megszokott pedagógiai fogásokon túl a gyötrelmes kisebbségi életre neveljen!

Folyóirat. Nagy baj, hogy az új magyar tanító-nemzedéknek nincs egy összefogó nemzeti bástyája: egy folyóirata. Errefeltétlenül szüksége volna. Két okból. Először azért, mert hihetetlenül sovány a pedagógiai irodalom. Könyvekhez jutni sokkal nehezebb az anyagiak miatt, mint egy normális áru folyóirathoz. Másodszor pedig azért, mert a fiatalok nevelése tizenkilenc éves korukban végetér. Aztán elhordják őket a szelek: kít erre, kít arra, hogy amikor újra találkoznak, ne győzzenek csodálkozni egymás elmaradottságán. Lap kell ennek a nemzedéknek: utat mutató, hitet hordozó, öntudatot erősítő lap, amely szembeszálljon a közösség rothasztó pesszimizmusával. Itt már hagyomány sírni és megsíratottnak lenni, miközben pusztulnak az emberek és miközben pusztulnak a nemzeti értékek s magunk otlogatjuk a reménység fogyó, gyenge világosságát. Világos már, hogy megfeszített izmokkal, ragyogó hittel kell akarnunk a tudást, hogy a nagy értékeket töretlenül adhassuk át. Eltelt tizenöt

év és a tanítás kérdése mindvégig nyílt seb maradt. Nincs megoldva a tanítás Erdélyben. A tanítók tétováznak és egyéni kis próbálkozásra vannak kényszerítve. Nincs még egy káté, amely a hiányzó történelmi és nemzeti öntudat megépítését mutatná. Eddig még mindig az alanyi fájások és személyi sérelmek kritikusai voltunk és a sok csapás, a fenyegetőn közeledő végzet intése nem termelt ki egy egészséges tisztító pedagógiai mozgalmat.

A pedagógia megújítása. Más a politikai helyzet: mások a kivézetők. Másként kell megharcolni az életet. A mondanivalók megújításának a kora ez. Azon felül, amit ma akárhol tanítanak, nekünk mást is kell mondanunk. Mást, újat és nagyon fontosat. De módot kell keresnünk arra, hogy ezt az új Erdélyt megmondjuk a mögöttünk botorkáló új erdélyieknek. A mondanivalók megújítását követnie kell a módszer megújításának. Gondolt erre valaki? Kerestek utakat valaki? De azt már sokan merték és tudták mondani, hogy nekünk csak szavaink vannak, hogy ide más kell, valami egészen más, valami sajtáságos, de azt nem mondták, hogy mi az a más. A hemzsegő erdélyi könyvek között még egyet sem találtunk, amely a halálraítélt magyar elemi oktatást akarta volna új mondanivalókkal, új módszerekkel tenni építőbbé.

A jövő. A tanítókérdés főgyökere, legalább is egyelőre, nem első sorban az elhelyezkedés kérdése. A külső és belső okok zavarra megbetegítette az embert. Kivülről ölik és belülről pusztul. Ha a jövőről van szó: száz és ezer száj torzul sirásra. Meg kell gyógyítani ezeket az embereket, mert csakugyan a jövőről van szó. Gondolkozni és töprengeni kell a megoldatlan erdélyi iskolán és pusztuló magyar tanítón. Az út miatt. A jövőért. A nép jövőjéért. A ránk bízott gondolat jövőjéért. Milyen kimondhatatlanul boldog voltam, amikor egy sugárzó, nagyszerű fiatal azt írta nekem, hogy „ha gyalog kellene járjuk a hegyeket és völgyeket mezitláb, éhesen, csupán egy teveszőr ruhában, mint Keresztelő János: akkor is kötelességünk volna széthordani a tanítás kincseit“.

Mondjátok meg nekem, ha csak százan volnánk, akik ezt hiszszük, optimizmus volna az erdélyi magyar tanítás jövőjéről beszélni??

A magyar intelligencia rétegeződéséről érdekes cikket írt *Vita* Zsigmond a *Kiáltó Szó* f. é. dec. 1-i számában. A háborúelőtti viszonyok jellemzése után az impériumváltozás okozta éltelődásokat ismerteti, melyek a régi tisztviselői kart megszüntették, vagy eljelentéktelenítették, de előtérbe tolták a szabadfoglalkozásukat, a papokat és tanítókat, akikhez egyfelől a leszegényedett birtokosság, másfelől az iparosság csatlakozott. „A társadalmi rétegeknek ez az összeolvadása azonban csak akkor öröndetes, ha az anyagilag egyformává való formálódás nem jelent egyuttal kulturális lesüllyedést is

és az iparossághoz és más gyakorlati pályákhoz kapcsolódó intelligencia ott is megtudja tartani kulturáját, szellemi törekvéseit s így környezetét is fei tudja emelni... A szociológia iránt érdeklődő fiatalabb nemzedéknek ezért leg-sürgősebb feladata, hogy az erdélyi magyar társadalom rétegeződésének, mai helyzetképeinek adatait összegyűjtse és feldolgozza, mert építeni csak ezek ismeretével lehet. Ez a munka városonként és vidékenként kell meginduljon és az egész Erdély társadalmára összetételének szakszerű feldolgozásába kell torkolnia.“

Dr. J. B.

Felső kereskedelmi iskolát és kereskedelmi akadémiát végzett ifjak elhelyezkedési lehetősége.

Irta : GYARMATHY ÁRPÁD.

Felső kereskedelmi iskolába való beiratkozáshoz négy középiskolai végzettség szükséges. Négy évi sikeres tanulás után a régi terminológia szerint a tanulók kereskedelmi érettségi bizonyítványt nyernek. A kereskedelmi akadémia újabban szintén négy éves. Ide a beiratkozáshoz kereskedelmi érettségi, vagy gimnáziumi érettségi bizonyítvány kívánatik meg. Az akadémia elvégzése egyetemi végzettséggel egyenértékű képzettséget jelent.

Megpróbálom az elhelyezkedési lehetőségeket, először általánosságban és azután a mai helyzetre s különösen kisebbségi helyzetünkre vonatkoztatva ismertetni. A jogi végzettség mellett azt lehet mondani, hogy elméletileg kereskedelmi végzettség (legyen az középfoku, vagy felső fokú) nyújtja a legtöbb elhelyezkedési lehetőséget. Gazdasági életünk a fejlődés folyamán annyira bonyolultá vált, hogy az abban való eligazodás már tanulmányt igényel. Így az államtartás minden egyes ágazatában megkívánatik a kereskedelmi és közgazdasági ismeret. Még a magán életünkben is bizonyos mértékig felszögek vagyunk ezeknek az ismereteknek. Az első elhelyezkedési lehetőséget az államnál találhatják meg. A felső kereskedelmi végzett ifjak feltétlen előnyben részesülnek a gimnáziumot végzettekkel szemben, pénzügynél, vasutnál, monopolnál s más állami intézmények gazdasági és könyvelési hivatalaiban. Első helyen kellett volna említenem az elhelyezkedési lehetőségek között a kereskedelmi és ipari vállalatokat, mivel ezek kizárólag kereskedelmi végzettséget valának hivatva alkalmazni minden hivatalukban. Még a jogügyi osztályok vezetőitől is megkívánják a kereskedelmi szakképzettséget.

Az akadémia és felsőkereskedelmi iskolai végzettség között elhelyezkedési szempontból nem sok különbség van. Különbség van azonban a jövedelem és haladás szempontjából. Az akadémiát végzettek az államnál egyetemi végzettségű tisztviselőkkel egyenlő fizetési osztályokba vannak beosztva és mindazokat a rangfokozatokat elérhetik, amit egyetemi végzettséggel lehet csak elérni. Magán kereskedelmi és ipari vállalatoknál is jelent némi előnyt az akadémiái végzettség, de nem sokat. Maga a diploma egyéni adottság, rátermettség nélkül keveset ér. Becsületesség, kötelességtudás, megbízhatóság jobb ajánló levelek és biztosabb előhaladást jelentenek, mint a diploma magában. — Az akadémiát végzett ifjak a fent felsoroltakon kívül lehetnek még kereskedelmi iskolai tanárok és a nemzetközi jogi ismeretek megszerzésével nagyon jó elhelyezkedési lehetőséget nyújt a diplomáciai pálya is részükre.

Nézzük most meg ezzel szemben, milyen elhelyezkedési lehetősége van a kereskedelmi végzettséggel rendelkező magyar ifjúságnak?

A magyar ifjuság a legnagyobb lehetőséget nyújtó állami hivataloktól el van zárva a mai túlzott nemzeti munkavédelmi rendszer mellett. Maradnának a magán kereskedelmi és ipari vállalatok. A gazdasági viszonyok miatt ezek a vállalatok azonban nem hogy új tisztviselőket nem alkalmaznak, hanem még a régiek közül is sokat kénytelenek voltak elbocsájtani. Ezek szerint azt lehetne mondani, hogy kereskedelmi végzettségű magyar ifjuságnak elhelyezkedni lehetetlen. Ez annál szomorubb tény, mivel aránylag a magyarok között eddig is kevés volt a kereskedelmileg szakképzett ember. És ez nagyrészt az egyoldalú gondolkozásunknak tulajdonítható. A régi felfogás szerint a tanulás gimnáziumi, vagy egyetemi végzettséget jelentett. A kereskedelmi tanulmányokat alacsonyabbrendűeknek tartották és csak a gyengébb tanulókat küldték kereskedelmi iskolákba, pedig a mai gazdasági élet differenciáltsága, amint már fent is említettük, feltétlen megkívánja a kereskedelmi és közgazdasági szakismereteket és ezen a téren éppen olyan szükség van jól képzett, ügyes eszes egyénekre, mint bármelyik előkelő tudomány-ágban.

Az elmondottakban némi ellenmondás látszik. Egyszer rámutatok arra, hogy kereskedelmi végzettséggel rendelkező magyar ifjaink elhelyezkedése lehetetlen, azután pedig a kereskedelmi és közgazdasági szakismeretek fontosságát hangsúlyozva kevésnek tartom ezen a téren a szakképzett embereket. Az elhelyezkedés más foglalkozásu, képzettségű ifjaknak is nehéz. *A kereskedelem és közgazdaság terén vannak még lehetőségek, csak változtatnunk kell előítéleteinken, régi gondolkodás módunkon.* A szülőkre vár itt a feladat. A gyermeket nem azzal kell sarkalni a tanulásra, hogy tanulj, mert ha nem iparosnak vagy boltos inasnak adunk, hanem azzal, hogy tanulj, sokat tanulj, hogy legyen belőled jó iparos, jó kereskedő, mert csak így tudod majd megélhetésedet biztosítani. Szülőknek kötelessége a gyermekek nevelése, neveltetése, de nem szükséges anyagi erejüket meghaladó áldozatok árán urat nevelni gyermekeikből. Taníttatni kell, tanulni szükséges, de ne azzal a gondolattal taníttassuk gyermekeinket és ne azzal a gondolattal tanuljunk, hogy fényes hivatalokba bejutva kényelmesen urizálhatunk. Taníttassunk és tanuljunk azzal a tudattal, hogy a legalacsonyabb poszton is csak kellő tudással, ismerettel felszerelve tudunk eleget tenni kisebbségi helyzetünkéből származó súlyos kötelezettségeinknek, és a legkisebb poszton is, ha megfelelő tudással rendelkezünk ép olyan fontos feladatot tudunk betölteni, mint a legmagasabb állásban. Nem a foglalkozás emeli föl az embert, hanem fordítva. Minden foglalkozás, minden munka, melyet becsületesen végzünk azért, hogy ezáltal önmagunkat és fajunkat megtarthassuk, egyforma beccsel kell, hogy bírjon előttünk. *Ha ilyen értelemben átformalódik gondolkozás módunk akkor rögtön széles mezeje nyílik meg a kereskedelmi és közgazdasági iskolákat végzett ifjak elhelyezkedési lehetőségének.* A szövetkezeti mozgalomnak nagy szüksége van képzett szakemberekre. Mennyivel másképp alakulnának a fogyasztási szövetkezetek helyzetei, ha mindeniket kereskedelmi vagy gazdasági iskolát végzett boltos vezetné. *Egy falusi szövetkezeti bol-*

tosi állás ma biztosabb megélhetési lehetőség, mint sok városi uri hivatal. A fogyasztáson kívül megszervezésre vár az értékesítés és ipari termelés. Egy 1000 lelket számláló községben a megélhetését biztosíthatná 3 szakember. Ez a falunak nem jelent megterhelést, mert hiszen azt a jövedelmet, amit ezek élveznének, a gazdák eddig is odaadták másoknak, idegen közvetítőknek. Falufejlesztés szempontjából pedig felbecsülhetetlen értéket jelentene ez. Ne riasszon el tehát senkit a kereskedelmi és gazdasági iskoláktól az a látszat, hogy a tanulmányuk elvégzése után nem tudnak könnyen elhelyezkedni. Aránylag ezen a téren — a többi lehetetlen állapothoz képest, jónak mondható.

Erdélyi magyar okl. gazdász-íjak elhelyezkedési lehetőségei.

Irta: Dr. Récsy Lajos.

Ma, amikor a gazdasági válságban az agrárreform által amugyis tönkretett birtokos osztály még szomorubb helyzetbe került, első pillanatan reménytelennek is látszik a végzett gazdász-íjak elhelyezkedése. Mégis van megoldás.

Az agrártörvénnyel megcsonkított nagyobb birtokokon csak *kevés helyen találunk már ma okleveles gazdákat alkalmazva*, holott ezek a birtokok voltak azok, amik első sorban elhelyezkedési lehetőséget nyújtottak a végzett gazdászíjak részére. Az államnál ugyan ez a helyzet, kisebbségi hiába is próbálkozik, hivatalt nem kap. Maradt egy pár kisebbségi biztosító intézet, ahol még néhányan hivatalt kaphatnak mint gazdasági becslók.

Nem foglalkozom az ifjuság azon részével, amelyik a birtokos osztályhoz tartozik, ezeknek eleve meg van adva a megélhetési lehetőség. Vezem azokat az ifjakat, akiknek nincsen földjük és azokat, akik rendelkeznek egy néhány hold földdel.

Ha egységesen keresztül lehetne vinni; illetve én egyenesen kötelességévé teszem a 200 holdon felüli magyar birtokos osztálynak, hogy az erdélyi béresgazdák és nem képzett ispánok helyett okl. gazdáknak adjanak kenyeret. Kevéssel vagy egyáltalán nem is kell nagyobb bért adjanak annak az ifjunak, mint az eddigi ispánoknak, ezzel szemben nyernék gazdaságukban egy szakképzett, haladó gondolkodású munkaerőt, aki szaktudásával és becsületességével búsánan megtéríti az esetleges fizetéstöbbletet.

Ha elgondolásomat keresztül vinné a magyar gazdatársadalom, állítom, hogy *jelenleg nem volna annyi okleveles gasda, amennyit el tudnának helyezni* és akkor talán ez a pálya volna az, amelyik legtöbb magyar ifjunak kenyeret tudna biztosítani.

A végzett gazdák azon csoportja, amelyik rendelkezik egy néhány hold földdel, maradjon a földje mellett, tudásával, szorgalmával ebből a kevés földből is meg tud élni.

Most, amikor a különböző gyógynövények termelése mindinkább előtérbe nyomul, újabb, megfelelő jövedelmi lehetőséget biztosít az a kisbirtokos osztálynak is, amelyik bizony eddig még vegetálni is alig volt képes búza és tengeri-termelés mellett.

Nem reménytelen tehát a helyzet, van megélhetési lehetőség e pályán is. *Nekünk kisebbségieknek a boldogulási lehetőségünk csak úgy van meg, ha egymást segítjük és magunk gondoskodunk arról, hogy ifjainknak munkalehetősége legyen.*

A magyar birtokos osztálynak jól meg kell szivlelnie ezt a lehetőséget saját érdekében is, mert szakemberre bizza birtokának vezetését. De kötelessége is ez, mert sok szegény magyar végzett gazdasznak adhat kenyeret, megteremtve így egy új pálya lehetőségét, amiben bizony nagyon szűkölködik ma az erdélyi magyar ifjúság.

A népfőiskola jelentősége népünk életében

Irta: Erdő János.

A népfőiskola ma minden országban korszerű kérdés. Nálunk a tanítók Jasi-ban tartott rendes évi kongresszusa (Szept. 7.) hivatalosan foglalkozott a „nép számára alakítandó felsőbb iskolák“ (școala populară superioară, sau universitate populară) kérdésével, melyet egyuttal a kormány különös figyelmébe ajánlott a falusiak műveltségének telemelése céljából. *Kiindulópont és követelmény: az elemi iskolai nevelés elégtelensége, az ebből származó általános műveltségi hiányok pótlása, külső eszközök segítségével: az elemi iskolán kívül.*

A népfőiskola eszméje Dániában vetődik fel először. Kezdeményezője Grundtvig soró-i tanító volt. 1838-ban egy kis könyvet ad ki: „Életért való iskola és a Soró-i Akadémia“ címmel, melyben kifejti a népszámára alakítandó, továbbképző tanfolyam, főiskola tervét. 1843-ban már kész tervét be is mutatta királyának. Terve megvalósítása elé nehéz akadályok gördülnek: a művelt osztály nem nézte jó szemmel, emellett az akkori reakciónárius korszellem s a nép közömbössége mind erős próbára tették türelmét, munkakedvét. De törhetetlen kitartásával legyőzi a terve elé tornyosuló akadályokat s 1851-ben már megalakítja az első népfőiskola-szerű továbbképző tanfolyamot, minden „hivatalos segítség és pártfogás“ nélkül, saját erejéből. Pár év múlva újabb ilyen népfőiskolák alakulnak, szintén magán kezdeményezésből. A nép lelkesedéssel karolta fel ezeket az iskolákat, mintha átérzte volna ezeknek rendkívüli nagy fontosságát egész életükre! Grundtvig iskolájának hallgatói egyszerű falusiak, munkások, iparosok soraiból kerültek ki. A tanítás tartama 4-6 hónap. A tárgykör az általános műveltséget és ismeretet adó tárgyak mellett kiterjedt gazdasági, ipari és kereskedelmi kérdésekre is, sőt idővel az iskola határozott gazdasági és ipari jelleget nyert. Grundtvig népfőiskolája vezet be és honosítja meg Dániában a tej

feldolgozását és a tejtermékek iparszerű előállítását. A népfőiskola veti meg alapját a ma már híres dániai tejgazdaságnak. Grundtvig műve halhatatlan maradt. Ma, csak kicsi hazájában is, több, mint 70 népfőiskola hirdeti és tartja fenn nevét.

Dániából a népfőiskola eszméje gyorsan elterjedt a szomszédos országokba, Legelőször *Svédországban* alakítanak népfőiskolát 1868-ban. *Angliában* a népfőiskolák az egyetemek szárnyai alatt fejlődtek ki. „A munkások és dolgozók művelődését“ szolgáló egyesület a népfőiskola eszméjét tartotta olyannak, mely képes megoldani a „szociális kérdést“. A fiennti egyesület hathatós anyagi és erkölcsi támogatása révén a népfőiskola meghonosul Angliában. Érdekes hajtása az u. n. „*settlement*“. Tanult, intelligens emberek egy-két hétre kimennek a nagyobb gyári munkás telepekre s ott a népet, illetve munkásosztályt életmódjukkal, barátságos beszélgetésekkel, tanításokkal akarják felemelni a nyomoruságos, sötét állapotukból. Ilyenek már 1880 körül alakulnak a nagyobb ipari és kereskedelmi gócpontokon. *Németországban* 1878-ban alakul meg az első népfőiskola: *Humboldt Akadémia* néven. Az akadémia irányelvei között ilyeneket találunk: „Teljes tan- és tudomány szabadság, előadások díjtalanok, intuitív előadási módszer, a hallgatók aktív részvétele az előadásokban, vonzó és népszerűsítő előadások által kapcsolatot teremteni a tudománnyal foglalkozó emberek és a nagy néptömeg közt“ stb¹.

Magyarországon és Ausztriában különösen a háboru után nyerneket döntő jelentőséget a népfőiskolaszerű intézmények.

A népfőiskolával kapcsolatban különös figyelmet érdemel *Csehország*, mely egyenesen hivatásának tekinti népe művelődésének előmozdítását (Massaryk), ugyanis az ország különböző ajku és vallású polgárainak összefogását és a belső nép-solidaritásnak kiépítését a művelődés kiterjesztésével kívánja elérni. Ezt a célt szolgálja a „továbbképző tanfolyamok“ létesítése, melyek az ország különböző vidékein, függetlenül minden idői megkötöttségtől, működnek. A tanfolyamokon való részvételre törvény kötelezi az ifjuságot.

Sokat tett a népművelődés terén *Szovjet-Oroszország*, sajnos azonban az általános és kötelező népművelődést (alsó és felső politika-szociológiai célok érdekében állítja, aminek következtében az egész mozgalom sokat veszít jelentőségéből.

Hogy állunk már most mi a mi népünk továbbképzésével? *Megkéstünk!* Eltekintve néhány rövidéletű kísérlettől, rendszeres nép továbbképző intézmények megteremtése iránt az első lépéseket *Gusztí* volt közoktatásügyi miniszter tette 1933-ban. Politikai változások azonban megakadályozták terve gyakorlati kivételében. Sokat várhatunk a Tanítók Országos Egyesületétől — ha nem állnak meg a gondolatnál, hanem igyekeznek azt átvenni az életbe is.

A népfőiskola jövőjét nem a hivatalos, hanem a magán kezdeményezéssel biztosítja. A népfőiskolához cselekvési szabadság és kártartó próféta lelkű emberek szükségesek.

¹ Die neue Volkschochschule, Weimann E. Leipzig 1930.

A népfőiskola multja bizonyítja ezt! *Ne várjunk mindent az államtól, vagy illetékes hatóságoktól! Fogjunk mi magunk a munkához!*

Példamutató az a nemes és értékes kísérlet, melyet Balázs Ferenc unitárius lelkész Mészök községben a népfőiskola, illetve a nép továbbképzés terén végez már több éve teljes sikerrel. Mit csinált Balázs Ferenc? Amit Grundtvig. Aranyosszék egyik eldugott kis falujában „népfőiskolát“ állít fel, amely ma már annyira megerősödött, hogy Sinfalván (Aranyosszék földrajzi középpontja), mint aranyosszéki népfőiskola folytatja áldásos működését. És ezt a munkát jórészt önmaga végezte, minden hivatalos támogatás nélkül!

A népfőiskola hivatását maga az élet határozta meg. Ez a hivatás: *kapcsolatot teremteni az ember és a tudomány; a tömeg és a tudománnyal hivatalosan, vagy hivatásosan foglalkozó emberek közt.* Ma a rohamosan fejlődő tudomány és ember, illetve a tudománnyal foglalkozók és a nagy néptömeg közt óriási szakadék keletkezett. Hogy miért? Sok körülmény nehézség, hivatalos ok stb. játszik közre. És közrejátszik a megélhetés nehézsége, kenyérgond, mely lehetetlenné teszi egész emberosztályok számára az iskoláztatást. Ezek mind közrejátszottak a szakadék kimélyítésében. Ez pedig katasztrofális lesz nemcsak a tudományra és az azzal foglalkozókra, hanem magára az egész emberiségre is. Tenni kell valamit! Meg kell teremteni az összekötő kapcsot a tudomány és az ember közt, hiszen egymás nélkül értéktelenek. *A kapcsolat megteremtésében áll a népfőiskola legszebb és legfontosabb hivatása.* Összekapcsolni újból az embert a tudománnyal: a művelt osztályt a műveletlennel! Fel-emelni és megjavítani az alsó néposztály életszínvonalát. És megteremteni a XX. század igazi emberét: a művelt, kiegyensúlyozott embert!

A népfőiskola ezzel a hivatásával sorsdöntő fontosságú népünk életében is. Erdélyi, illetve kisebbségi viszonylatban ez a hivatás még kibővül: az erdélyi magyar tannyelvű oktatás és a magyar fajiség szellemi folytonossága és megőrzése szintén a népfőiskolára hárul. Hogy is állunk mi a magyar nyelvű oktatással, az iskolával? Az imperium átvétele után Erdély területén 126 liceum, képző stb. (református, katolikus, unitárius és m. evangélikus) középiskola és 1065 ovoda és elemi iskola működött. Ez a szám ma már a felére csökkent.

És ez a csökkenési tendencia továbbra is mutatkozik. A román nyelvizsgák, nyilvánossági jog, államsegély hiánya elvégezték méltó munkájukat. Talán túl jól végezték el. Csendben, jogi alapon, az erdélyi magyar egyházak és társadalom assistálása mellett.

És ezek után van nekünk egy haldokló kisebbségi magyar tannyelvű oktatásunk. És ezzel szemben van egy erős, kulturzónával támogatott állami oktatásunk. Az első, eltekintve haldoklásától, *regionális és egyházi*, tehát az összmagyarország szempontjából is csak elszigetelt és részleges jelentőséggel bír. Az állami oktatás ezzel szemben ma már minden kis emberlakta helyre kinyújtja karjait. Minden faluban van már állami iskola. És ez is volna az ideális álla-

pot. De most jön a legsúlyosabb baj: az illetékes tényezők nem akarják megérteni, hogy az ABC-t csak saját anyanyelvén tudja elsajátítani mindenki és hogy az elemi iskolába, a tudomány kisszentesé-lyébe nem lehet és nem szabad bevinni nemzeti elfogultságokat és a politikát. Igaz, hogy léteznek néhol az állami iskola kereteiben magyar tagozatok is, de ezekben alig van haszon. Ha véletlenül magyar tanerők is kerülnének élükre, a túlzott ellenőrzés, az állami

Kimutatás az erdélyi magyar tannyelvű oktatásról.
(Dr. Sulyok és Dr. Fritz).

Az iskola neve	1918-tól működött	1928/29-ben működött
1. Óvoda :	állami : 431 felekezeti : 18	— 18
2. Elemi :	állami : 1529 felekezeti : 1047 Együtt : 2576	360 808 1168
3. Polgári középisk. :	állami : 78 felekezeti : 55 Együtt : 133	— 28 28
4. Liceum :	állami : 27 felekezeti : 32 Együtt : 59	1 (csak tagoz.) 17 18
5. Tanítóképző :	állami : 14 felekezeti : 19 Együtt : 33	— 7 7
6. Kereskedelmi isk. :	állami : 12 felekezeti : 10 Együtt : 22	1 4 5
7. Ipariskola :	állami : 10 felekezeti : — Együtt : 10	— — —
8. Gazdasági isk. :	állami : 10 felekezeti : — Együtt : 10	— — —
9. Főiskola (akadémiák, felső ipar és keresk.):	állami : 2 felekezeti : 8 Együtt : 10	— — —

(Erdélyi Magyar Évkönyv. 1918—1929.: Dr. Sulyok István és Dr. Fritz László.)

nevelés elveinek érvényesítése miatt eredményes munkát nem tudnak kifejtteni. És nem is akarnak, mert félnek, hogy állásukat veszítik el. Ezért az állami iskolában lévő magyar tanerők, néha sokkal jobb állami pedapógusok, mint a született románok. Máskülönb is a magyarnyelv tanítása csak az I. és II. osztályban hetenként 4-5 órára korlátozódott. A felső osztályokban pedig csak román nyelven folyik a tanítás. De még ennek a kevés óraszámnak a betartása is a tanfelügyelőségtől, illetve az iskolai igazgatóktól függ. (Az ősz folyamán a brassói tanfelügyelő egyszerűen betiltotta a megye területén működő magyar szekciókat.)

Mi az eredménye ennek az iskolapolitikának? Az analfabetizmus terjedése népünk életében. A románnyelv élető szükségét érezzük és a románnyelv tudását megköveteljük mindenkitől, de olyan feltétellel, hogy mindenki a betűvelést saját anyanyelven szerezze meg.

Tehát a mai iskolai állapotok mellett gyermekeink nem tanulhatnak meg magyarul írni olvasni és számolni.

Most nézzük a kép másik oldalát!

A falusi gyermek szüleinek gyenge életviszonyai miatt alig tudja elvégezni a törvényben előírt 4—5 elemi osztályt. Mihelyt kilépi az iskola kapuán, számára beveződött a tanulás és ismeretszerzés. És vajon mivel megy ki az életbe? Táskája üres, nagyon üres. Az a 4—5 év nagyon kevés, hogy a zsufolt tananyag mellett valamit megőrizni tudjon a élet számára is. És az iskola máskülönbem sem tud lépést tartani a tudomány fejlődésével. Szerencsések azok akiknek, anyagi viszonyai megengedik, hogy középiskolát tudjanak végezni. De vajmi kevesen vannak! Egyik hivatalos statisztika szerint¹ az elmúlt iskolai évben (1933—34) a falusi elemi iskolák végzett növendékeinek alig 5,4^o/o ment középiskolába! 94°/o tehát ott-hon maradt azzal a tudással, amit az iskolában kapott! Ezek a statisztikai adatok világosan beszélnek. Ma midőn a tudomány rohamlépésekben halad, nálunk az ország lakosai többségének meg kell elégednie a 4 elemi iskolával és azzal a tudománnyal és ismeretkörrel, amelyet az nyújt.

Szükség van tehát valami továbbképző tanfolyamra, lett legyen annak neve: Népiskola, Népfelső-iskola. Nem lehet várni a hivatalos hatóságokra, amíg beindítják ezt a mozgalmat, fogjuk mi magunk a munkához. Csak a kezdet nehéz, a folytatás már tanítványokat és segítőköt terem. Egy sikeres iskolai év megteremti a rendszeres továbbképzésnek alapját!

Hogyan lehetne egy népfőiskolát alakítani egy kisebbségi faluban? Az alakításnak a következő lényeges részei vannak: 1. Tanítótestület. 2. tanulók. 3. tananyag és beosztás. 4. terem. 5. szertár és könyvtár létesítése. 6. esetleges engedély. 7. Szükséges kiadásokat fedező pénzalap létrehozása.

1. Tanítótestület tagjaiul felkérendő: helybeli lelkes, magyar tanító (vagy felekezeti, vagy állami), román jegyző, vagy egy ma-

¹ Revista Gen. a Invățământului.

gyarul is tudó román tanító, egy kereskedő, aki érti a gyakorlati számtant, könyvelést stb), vagy ha van azon a vidéken falusi bank, annak vezetője, szövetkezet vezetője, mintagazdaságot, vagy legalább is kitűnő gazdaságot folytató gazdaember, gyógyszerész vagy orvos. Ezek az emberek mind vállalnák azt a heti 2—3 órai tanítást, amelyet a népfőiskolán adniok kellene.

2. *Tanítványok, illetve tanulók.* Mivel nálunk a törvény még nem kötelezi erre az ifjakat, csak az önként jelentkezőkre lehet számítani. Megkívánandó, hogy azok, akik beiratkoztak, lehetőleg pontosan látogassák az előadásokat.

A felvételnél semmiféle korhatárt nem szabad felállítani. Megtörténhetik ugyanis, hogy a meglehetősen fiatal emberek inkább érdeklődnek a továbbképzés iránt, mint az ifjak.

3. *Tananyag és beosztás.* A tananyag milyensége függ a népfőiskola jellegétől. Megkülönböztetünk ugyanis: 1. *Általános* és 2. *szak-népfőiskolát.*

I. Az „*általános népfőiskola*“ tananyaga: 1. Románnyelv, beszélgetés és közigazgatási ügyiratok elkészítése. 2. Magyar nyelv: helyes írás, olvasás stb. és irodalom. 3. Földrajz, történettel kapcsolatban. 4. A gyakorlati életben leginkább előforduló fizikai és kémiai kérdések. 5. Társadalmi élettan és politika. 6. Számtan: könyvelés, földterület kiszámitás, kamatszámítás, stb. 7. Szövetkezet és gazdaságtan. 8. Orvosi és jogi legszükségesebb ismeretek tanítása. 9. Vallás-erkölcsi nevelés.

II. *Szakképzés* lehet: 1. Gazdasági (földművelő) 2. Ipari 3. Kereskedelmi, 4. Népművészeti.

A szak-népfőiskolának a jólét szempontjából óriási fontossága van az egyes vidékekre, városra, vagy községre, ahol főképpen egy termelési ággal foglalkoznak. De általában sokkal nagyobb fontossága és létjogosultsága van az általános jellegű népfőiskolának, mely az általános műveltség- és ismeret szerzés mellett nem hagyja figyelmen kívül a szakismereteket sem.

Tananyag beosztása. A népfőiskola kezdődik november 1-én és tart február 28-ig. Egy héten négy napon van előadás (este $\frac{1}{2}$ 7-től tart 9 óráig.) Minden este két, legfeljebb három tárgy szerepelhet az órarendben, felváltva: ismeretterjesztő szaktárgyak, általános műveltségadó tárgyak stb. Az előadásokat mindig közös beszélgetés és eszmecsere követi. A hét többi napjain: a népfőiskola nem szünetel, de propaganda szórakoztató tárgyak szerepelnek. És pedig: 1. Dalárda, 2. szavalat, dialóg, kisebb színdarabok, 3. tánc (súlyt fektetni a kivesző félben levő magyar táncokra), 4. ping-pong, sakk stb. 5. fonóest.

Nyáron a népfőiskola tovább folytatja működését, e kettős irányba terelve: 1. *Ismeretterjesztő és a téli időszak alatti elhangzott előadások kiegészítéseképpen szereplő kirándulások:* ipari, kereskedelmi gócpontok, földrajzi és történelmi nevezetességű helyek meglátogatása. 2. *Sport népszerűsítése.* Az ifjakat a korcsmázás stb. helyett rászoktatni a sportolásra, versenyzésre. Ezalatt nem csupán a focit

értem, mely különösen a falusi kezdő játékosoknál durva formában honosodhatik meg. Inkább az atletikát kell megkedveltetni: futást, súlydobást, gerelyvetést, ugrást stb. A nyári vasárnapok alkalmával az ifjuság megköveteli a táncot, ez elől egyelőre nem igen lehet elzárkózni. Engedni kell, de vigyázzunk, nehogy elfajuljon.

4. *Terem.* Ahol nincs kulturház, vagy egyleti helyiség, legcélszerűbb ha egy nagyobb szobát fogadnak ki, ami falun nagyon olcsó.

5. *Szertár és könyvtár létesítés.* Kezdetben úgy lehet megoldani ezek hiányát, hogy részint a helybeli egyházi könyvtártól, részint a helybeli állami iskola szertárától kell kölcsön kérni a szükséges könyveket, illetve szereket. Létesítésük adományozás és vásárlás útján eszközendő, mely célból külön pénzalapot kell gyűjteni.

6. *Pénzalap.* Ez a népfőiskola fennmaradása érdekében feltétlenül szükséges. Megteremtését és megőrzését a népfőiskola állandó vezető bizottsága vállalja. Miből lehet létrehozni egy ilyen pénzalapot? 1. Mérsékelt és anyagi állapothoz mért tandíjból (2—10 Lei egész tanulmányi időszakra). 2. Népfőiskola által rendezendő ünnepek bevételéből. 3. A község lakóainak pénzbeli és természetben adandó adományaiból. 4. Népfőiskolások által elvégzendő munkák, dísz tárgyak stb. értékesítéséből stb. Ezekből hangya szorgalommal lelkiismeretes pénzkezelés mellett egy közepes pénzalapot lehet megteremteni. A pénzalap kamatainak 50% szertár létesítésére, 40% könyvtár létesítésére fordítandó és 10% mindig a tőkéhez visszacsatolandó. Ennek legmesszebb menő célja: népfőiskolai otthon építés lenne.

7. *Engedély.* Ma még semmiféle nehezebb akadályba nem ütközik egy népfőiskolai engedély megszerzése. S mivel ez az iskola nem ad ki semmiféle bizonyítványt, sem jogcímet nem ad semmiféle hivatal viselésre, ennél fogva a legsötétebb sovínizmus sem kaphat kifogást egy ilyen iskola létesítésénél.

Ezekben vázoltam fel nagy vonásokban egy erdélyi magyar népfőiskola tervét. Lehet, hogy túl ideálisnak, vagy épen utopiának gondolják sokan majd. Igaz, hogy lelkes és magyar „utopiákért” harcolni tudó, akaró embereket igényel. De próbáljuk meg és akarjuk, hogy sikerüljön — én hiszem, hogy az eredmény nem fog elmaradni. Mert az akarat és munka hegyeket tud kimozdítani helyükből. Napjainkban sokat panaszkodnak a „hivatalos vezetők”, hogy bár milyen szép tervet is eszelnek ki, bármilyen életrevaló gazdasági, kulturális mozgalmat indítanak el, mind, de mind eredménytelenek maradnak népünk közönyössége miatt. De vajjon mikor jövünk rá arra, hogy először a népünket emeljük fel arra a műveltségi színvonalra, amelyen állva megtudja érteni és értékelni a mozgalmakat és törekvéseket! Tegyük műveltté és ezáltal jómódúvá népünket... építsük ki az egymásra való utaltság szálait a társadalmi osztályok közt... s akkor majd lesz „magyar egység”... lesz magyar kisebbségi öntudat és áldozatkézség... és ami a legfontosabb, lesz biztos holnapunk.

Az erdélyi magyar népegészségügy első lépései.

„Az impériumváltozás óta eltelt több mint 15 év, s még mindig nincs a köztudatban az, hogy a romániai magyarságnak az egészségügye épp úgy sorsdöntő kérdése, mint kenyérlehetőségei és magyar kulturájának fejlesztése“ . . . írja dr. Jancsó Béla az alább ismertetett Egészségügyi Tanácsadója Előszavában, melyet az erdélyi magyar orvosokhoz intéz. „15 esztendő alatt a magyar falu egészségügyének megjavítására magyar társadalmi akció nem volt. Nem volt akció az egészségügyi felvilágosításra s alig valami a mindezeket megelőzni hivatott egészségügyi felmérésre.“ Majd beszámol az eddigi lépésekről: az Erdélyi Fiatalok munkájáról, a Népegészségügyi Szemlééről, a Kialtó Szó komoly tetteréről, mellyel ezt az impériumváltozás óta első, a nép számára írt egészségügyi könyvet megjelentette. Népegészségügyi folyóirat és az első népszerű tanácsadó: két újabb nagyjelentőségű lépés ezen a végzetesen elhanyagolt területen. A fiatal nemzedéknek itt is teljesítenie kell köteleességét. Ezért iktatjuk ide az Előszó befejező sorait mi is: „Minden erdélyi magyar orvost arra kerek, hogy népszerű előadásokkal legyen népünk egészségügyi felvilágosítására és írásban és szóban hangotatni ne szűnjék meg összes magyar szervezetünk előtt, hogy a népbetegségek által megrendített egészségünkön segítés elodázhatatlan kötelesség, a mi kötelességünk, magyar társadalmi kötelesség, mert elpusztul a magyar kultúra és a magyar gazdasági élet is, ha tönkre megy a magyar egészség.“

Magyar Népegészségügyi Szemle.

(Egészségügyi, embervédelmi és népnevelő folyóirat. Megindították: Dr. Schmidt Béla és Dr. Szigeti Imre. Szerkesztő: Dr. Schmidt Béla. Főmunkatársak, Dr. Gergely Endre és Dr. Koleszár László.)

Kisbbségi sorsban élő népeknek megvan az a kiváltságuk, hogy minden kérdésükre a saját ösztönös élniakarásuk indítására kell, hogy felfigyeljenek. S egy nép életerejének bizonyossága, ha bajaira maga már fel tud figyelni és igyekszik azokra megoldásokat keresni. Hosszu időn át kisbbségi életünk csak a vegetatív, a pillanatnyi legfontosabb életműködéseikre figyelt fel, csak ezekkel törődött. Sok időnek kel-

lett eltelni addig, míg eljutottunk addig, hogy ösztönösen előre keressük a bajok megelőzését. Népünk egészségügyével való törődés hosszú éveken át mostoha gyermeke volt kisebbségi életünknek s ez megmagyarázható is. Ezt — a régi gondolkozás maradványaként, annyira összekapcsolva véltük az egyetemi élettel, az állami közigazgatás, egészségügyi szervezet gépezetével, működésével, hogy ezek nélkül nem láttunk lehetőséget megoldásukra és így nem is törődünk velük. Lassan-lassan kezdenek kibontakozni életmegtartásunk eddigi formáitól eltérő lehetőségei, s ennek egyik nagyjelentőségű ténye ennek a folyóiratnak megjelenése s mi több, fennmaradása. Célkitü-

zéseit az élet kéréseivel kény-
 zserőségei diktálták; felmérni a
 magyar nép egészségügyi hely-
 zetét, kialakítani egy kisebbségi
 egészségügyi reálpolitikát, orvo-
 sainkat figyelmeztetni különleges
 feladataikra, harcolni a nép fizi-
 ologiai erejét szétmorzsoló beteg-
 ségek ellen és a felvilágosítás pre-
 ventív erejével feltartóztatni a kö-
 rülvevő veszedelmeket. A megin-
 dulás jelszavai nem maradtak
 csupán jelszavaknak, — bel és
 külföldi legnevezetesebb orvo-
 saink írásain át igyekeznek a ren-
 delkezésre álló lehetőségeken be-
 lül szolgálni népét s vállalja min-
 den szolgálatnak természetes ter-
 hét és értékeit is; a figyelembe
 nem vevés és a csendben hatás
 erejét. Kisebbségi reális-látásra
 vall, hogy az egészségi kérdése-
 ket nem különállóknak tekinti,
 amivel csak a megszentelt kivált-
 ságosoknak van joguk törödni,
 hanem népünk megtartásáért szá-
 mit mindazokra, kiknek erejük
 és lehetőségeik vannak népünket
 szolgálni és irányítani. Mi fiata-
 labbak köszönhetjük neki, hogy
 utaltan helyen utat tört, amelyet
 nekünk kell tovább építeni és
 fentartani. *Tonk Emil.*

Egészségügyi tanácsadó az erdélyi magyar nép szá- mára.

A „Kialtó szó“ kiadásában
 most jelent meg *Dr. Jancsó Béla*
 könyve: „*Egészségügyi tanácsadó*
az erdélyi magyar nép számára“.
 A könyv 66 oldalán megtaláljuk
 mindazokat a legfontosabb egész-
 ségi tanácsokat, amelyekre bár-
 kinek életbevágó vagy sürgősebb
 megbetegedéseknél szüksége lehet.
 De megtaláljuk az alapos mun-

kában az egészség megóvására
 utalásokat is. Ezt annál inkább
 tartom szükségesnek kiemelni,
 mert hiszen az elvesztett egészsé-
 get mindig nehezebb visszasze-
 rezni, mint az egészséget megtar-
 tani.

A mai orvos már nemcsak ne-
 hány családnak, hanem egész né-
 pének háziorsosa. A sajnálatosan
 divatjamult háziorsosi intézmény-
 nek is az volt a célja: megelőzni
 a betegséget. A háziorsos a gya-
 kori érintkezés kapcsán megfi-
 gyelhetette oly káros szokások vagy
 körülmények rossz hatását, ame-
 lyeket kellő időben kiküszöbölve,
 sok kellemetlen betegségnek ele-
 jét vehették.

Hogyha a Jancsó Béla köny-
 vét olvassuk, nem kerülheti ki
 figyelmünket az a körülmény,
 amelyik szinte vezérgondolata az
 egész könyvnek: hogy ezek az
 egészségügyi tanácsok nem egyet-
 len egy ember számára íródtak,
 hanem nagyobb családunk: az er-
 délyi magyar nép számára, melyet
 e könyv írója szeretve tisztel, s
 amelyet szolgálni akar ezzel a kis
 művével is.

A „nagyobb család“ bajai azon-
 ban egész sorát nyitja meg újabb
 megoldandó kérdéseknek. *A tár-
 sadalmi betegségek, népbetegségek*
leküzdésére kell figyelmünket leg-
 inkább fordítanunk. Ide tartozik
 a nemi betegségeken és tüdővé-
 szen kívül az újabban mind na-
 gyobb tért hódító rák, s a leg-
 több bajt okozó káros szenvedély:
 az iszákosság is. Hogyha talán
 nem is osztom Jancsó Béla véle-
 ménét egyetlen egy kérdésben,
 (amennyiben én egyáltalán nem
 kifogásolom rákra hajlamos csa-
 ládokból származó egyének háza-
 sodását és így szaporodását sem),

minden más kérdésben egyetértőleg kiemelem Jancsó Bélának azt a törekvését, hogy *egészségi téren is magunkat az erdélyi magyar népközösség tagjának tekintsük*. Életünk, munkánk vagyónunk, s így legszentebb értékünk, az egészségünk is csak része ennek a nagyobb családnak, amelybe tartozunk, s amelyet védnünk és óvnunk kell nemcsak a magunk, de társaink érdekében is. Messze van még az idő attól, amikor majd mindnyájan belátjuk ezeknek a kérdéseknek a fontosságát, s amikor szemünk előtt nemcsak a saját egyéni érdekeink lebegnek követendő példakép, hanem elsősorban nagyobb családnak, népünk iránti köteleességeink. Még sok idő fog eltelni addig, új nemzedékek fognak rábredni a rideg valóra, hogy az egyén egymagában tehetetlen és értelmetlen kicsinység, s hogy csakis a nagyobb közösség életében olvadhatunk fel, egy olyan nagyobb családban, amelyik mégis *mi vagyunk*, mert az sorstársainkból tevődik össze.

Foglalkoznunk kell a jövővel, utódainkkal, akiknek egy szebb életet kell majd létrehozniok. *Jövő nemzedékünk sorsa is a mi kezünkben van*. Szomorú állapot, hogy csecsemőhalandóságunk még most is kápráztatóan magas számokat ér el, minden száz újszülött közül 20—25 nem éri el az első életévet. S ez annak tulajdonítható, hogy anyáink nem tudnak gyermeket gondozni. A rendetlen táplálás, a tisztaság elemi

szabályainak nem ismerete és sok más ok miatt is, amelyek mind a tudatlanságból származnak: fogy a népünk és ez fenyegeti fajunk fennmaradását. Dicsérendő, hogy dr. Jancsó Béla könyvében külön fejezet foglalkozik a szülők és a csecsemő gondozásával, tisztán és világosan megírt szavakkal. Ez a fejezet különösen jó azoknak, akik népünkért valamit tenni is akarnak. Itt néhány mondatban utasításokat találunk egy-két egészségi szabályra, amelyeket minden anyának többször el kellene ismételnünk, hogy a szülés előtti és utáni felelősségteljes időkből tisztában legyen elemi teendőivel.

Ne tévesszen meg bennünket a könyv címe. Dr. Jancsó Béla népünknek írta könyvét. Egyszerű érthető modorban. Ez a könyv azonban mindenkinek szól. Tanul belőle az értelmiségi, a hivatalnok, s mindnyájan, akik díszes kötésű, okos felvilágosító munkát szoktunk olvasni. Az a sok sallang, orvosi szakkifejezés, amelyik ismeretterjesztő tudományos olvasmányainkban szerepel csak arra jó, hogy a lényegre elrejtse és megtévesszen bennünket. Jancsó Béla könyve szerencsés összetétele a tudománynak és az egyszerű nyelvnek: a legkimerítőbb felvilágosításokat kaphatjuk meg benne a legvilágosabb mondatokba tömörítve. Az „Egészségügyi Tanácsadó“ a leghasznosabb olvasmány.

Dr. Parádi Kálmán.

A bukaresti magyar diákkérdés.

A bukaresti magyar diákság kérdése ez év ősztől kezdve mindenképen megsúlyosodott. Az eddigi kb. 100 főiskolai hallgató helyett ez évben 300 magyar főiskolai hallgató és hallgatónő van Bukarestben (a kolozsvári gyógyszerészeti kar és a temesvári képzőművészeti főiskola Bukarestbe helyezése miatt). Ezek a tények egész új helyzetet teremtettek és megnövelték a bukaresti magyar diákság jelentőségét, amely most már számban mintegy egyötöde az egész romániai magyar főiskolásságnak.

Súlyos gondot okoz ennek a nagyszámu társunknak anyagi támogatása, amelyre legalább egyharmaduk feltétlenül rá van utalva. Köztudomásu, hogy a bukaresti lakás- és étkezési árak magasabbak a kolozsváriaknál. Első sorban olcsó lakás és koszt kellene nekik, ezt azonban az eddigi keretek között nyújtani nem lehet. Éppen ezért a Koós Ferencz-kör gondnoki tanácsának részéről *Dr. Bakk Elek*, a Diákosztály részéről pedig az agilis új elnök: *Fazekas János* személyesen jöttek fel Kolozsvárra, hogy a diáksegélyezés összes társadalmi tényezőivel megismertessék új helyzetüket és ahhoz segítséget kérjenek, jelezve egyben, hogy a bukaresti magyar diákság az önsegélyezés terén is mozgalmat kezd, a bukaresti magyar társadalmat is megkísérli bevonni a segélyezésbe, szívesen anyagi kérdései rendezésére maga is munkába kezd. Reméljük, hogy ez a kettős akció ad annyi erőt, hogy meg tudjunk mérközni a háromszorosra növekedett szükségletekkel.

Szemlelmi téren a Diákosztály folytatja az elmúlt évben beindított szemlelmi munkáit, melyek a Diákotthon lakóira nézve kötelezők. Érti és tudja, hogy sajátos kötelezései vannak a regáti magyar kérdés körül s tisztában van azzal, hogy a román élet szívében végzendő munkája hivatott megbecsülést szerezni az egész magyar főiskolásságnak és így előmozdítani egymás megismerését és megértését.

Az 1935. évi diákból tisztihara és főrendezői. Elnök: *Baczó Gábor.* Társelnökök: *Erdő János, Nagy Zoltán, Tonk Emil, Venczel József.* Cigány-vajdák: *Flórián László és Demeter László.* Főpénztáros: *Márton Samu.* Pénztárosok: *Oláh Ignác és Tőkés József.* Ellenőrök: *Jári Árpád és Medgyesi Béla.* Főrendezők: *Albu Béla, Asztalos Éva, Barna József, Bálint István, Benedek Gyula, Boga*

Éva Mária, Bolgár Dezső, Bodrogi János, Brandt Éva, Domjanschitz Béla, Elekes András, Erdős Mihály, Farkas György, Finta Éva, Gereöffy László, Gönczi Kornél, Gyergyai Kornél, György Tibor, Gulai Ferencz, Haász Ferencz, Heeger János, Hegyi István, Hungadi Mátyás, Imreh Gábor, Jakab Jenő, Jónás Miklós, Juhász István, Keresztessy Tibor, Köréh Béla, Kusszalik János, László And-

rás, Makkai Ernő, Makkai Éva, Nagy Elek, Nagy Zoltán, Pataki Erzsébet, Rázmán Piroška, Rieger Farkas, Szabó Árpád, Szász Dénes, Szeniktrályi Sári, Székely Viktor, Zalányi Tibor.

A Dávid Ferenc Egylet Főiskolás Szakosztálya. Az unitárius főiskolai hallgatók november 12-én tartották szokásos évi közgyűlésüket, amelyen megalkult az új tisztikar. Elnökök; Nagy Zoltán, titkár: Bodor András, pénztáros: Márton Samu, jegyző: Balázs József. A főiskolás tagozat az 1934-35 évi munkaprogramját a következőkben állapította meg: A tagok tudományos és szak továbbképzése céljából szemináriumokat szervez hetenkint az Unitárius kollégium II. em. 17 számú szobájában. A szeminárium tárgyköre kiterjed tanári, jogi és orvosi gyakorlati és szociológiai kérdések megtárgyalására és megvitatására. Minden vasárnap kulturdelutánokat rendez, amelynek célja az, hogy a magyar dal és irodalom iránt felkeltse az érdeklődést és ezáltal megteremtse a szükséges kapcsolatokat, mely áthidalja azt a szakadékot, amely ma a kolozsvári magyar társadalom és diákság közt van. — A falufejlesztés érdekében is kíván munkálni azért, hogy a tagok részére a télen ingyenes cserkész-tisztiképző kurzusokat rendez.

A Főiskolás Tagozat fenntartja a kapcsolatot az összes magyar diákegyletekkel. Minden igyekezete odairányul, hogy megteremtse az egységes munkaprogramot az összes kolozsvári magyar diákegyletek közt.

A főiskolás IKE. Ez évben érkezett el oda, hogy a lelki, szellemi, testi és a szolgálati nevelést teljes egészében véghezvetheti. A lelki egyéniségek kialakításának munkáját, mely a mi mozgalmunk alapillére, a szerdai és péntek esti bibliakörök szolgálják, az előbbieket 6 csoportban a teológiai hallgatók és az utóbbiak 3 csoportban a főiskolások számára. A rendszer látogatók száma 150. A bibliakörökön belül igyekeztünk megteremtteni azt a baráti és testvéri légkört, amely alkalmassá tegyen az együttdolgozásra és tehervállásra. A kulturdelutánok látogatóinak a száma 40—160. Egy ésszerű testkultusz kialakulását munkáikják törek-

véseink, a leányok számára 30 taggal Vidovszky Gabriella tornatanárnő és a fiúk számára 90 taggal Lőrinczy tanár vezetésével, cikkezek helyett ténylegesen építjük a lélek, test és a munka szolidaritását. A szolgálati munka számos ágra tagozódik, fenntartjuk menzánkat, hol 25 főiskolásnak adunk ingyen ebédet a nőszövetség áldozatkészségének segítségével. Az utánpótlás nevelésére az IKE tagok által vezetett gimnázista, kereskedő és iparos IKE munkát végezzük. Az iparosok vallásos oktatását az ipariskolákban is tagjaink végzik. — Szórvány munkánk az idén jutott el a kísérletezés stádiumain át oda, hogy ténylegesen tudja szolgálni a Kolozsvár környéki szórványok gondozását immár 10 Kolozsvár környéki szórványban. Ebben a munkában aktíve kb. 40 tagunk vesz részt. A szórványgondozás hatáskörébe tart a regáti kérdés gondozása is, ezt a kérdést állandó ismertetésén túl gyakorlatilag, megindult könyvakkciónkkal, karácsonyi legátus küldéssel és legközelebb beállítandó vallástanító munkával szolgáljuk. Otthonunk igazán otthonná tétele még az a pont, ahol egymásnak és ezen túl népünknek szolgálunk. Mi tudjuk, hogy bármely emberi sikerekkel dicsekedne is munkánk, az idővel együtt mulik el, de mi ezt tudjuk és ez az IKE ereje, nem mi, hanem rajtunk át, gyenge és alkalmatlan eszmézőkön át az eleven Isten akarja megmenteni ezt a főiskolás közösséget, hogy majdan ezek szolgálják alázattal és teherviseléssel népüket.

Tonk Emil.

A Majláth-Kör ez évi tisztújító közgyűlését 1934 december 3-án tartotta meg. Az új tisztikar a következő: Elnök Venczel József, alelnökök: Bolgár Dezső és Lazányi Endre, főtítkárok: Deák Gyula, Kelemen Béla és Hunyadi Mátyás, pénztáros: Gyulai Ferenc, ellenőrzők: Gereöffy László, Metz József, Raffain Imre. — A kör ez évben három munkacsoportra oszlik: 1. Tanárjelöltek szemináruma. Célja: magyar műveltség szerzése. Munkássága a következő négy területet foglalja magában: 1. Irodalomtörténeti tanulmányok. Eddig két megbeszélés: Dr. György Lajos: Az irodalomtörténet módszerei, Kekel Béla: A magyar romantika. 2. Történeti tanulmányok: Eddig két megbeszélés: Venczel Jó-

zsef: Széchenyi és az első liberális nemzedék, Hunyadi Mátyás: A 48-as forradalom és a kiegyezés. 3. Természettudományok. Az eddigi megbeszéléseket Bors Ferencz, Gajzágó Kristóf, Larányi Endre vezették. 4. Kulturdélutánok. A nótázás és a szavalatok mellett előadásokat tartottak: Heszke Béla: Ady és az ifjúság, Larányi Endre: Zrinyitől Ady-ig és Venczel József: Bessenyei tanulsága címmel. II. Orvostanhallgatók szemináriuma. Három munkakörben dolgozik. 1. Kibács községben a szociális betegségek leküzdése érdekében felvilágosító és preventív munka vállalás. 2. A Szent Vince konferencia keretében beteglátogatás. 3. Szemináriumi munka: Bolgár Dezső adott elő Népmozgalmak és a magyarság címmel. III. Szövetkezeti szeminárium. Megbeszélést tartott Ferenczy Zsigmond ABC tanulmányával kapcsolatosan.

A Székelyek Kolozsvári Társaságának Főiskolás Szakosztálya. A Főiskolás Szakosztály a jelen iskolai évben különösen két célt akar elérni és megvalósítani: 1. Kitépitni olyan irányban a Főiskolás tagozatot, hogy az még erősebben össze tudja fogni és képviselni a kolozsvári magyar főiskolásokat. 2. Kiterjeszteni a diákszegélyezést és megváltoztatni annak eddigi menetét. Az első cél érdekében f. év november hó 24-én megrendezte a „kolozsvári magyar főiskolai hallgatók” ismerkedési estélyét, melynek megvolt a maga nagy erkölcsi és anyagi haszna. A főiskolások tömböritését szolgálja a jelenleg megszervezés alatt álló leányfőiskolás csoport is. A diákszegélyezés ügyében szakítottunk az eddig gyakorolt formával. Az eddigi diákszegélyezés ugyanis könyvradomány formájában létezett. A diákság csak kért a magyar társadalomtól, de soha semmi ellenértéket nem adott a kapott segélyért. Hogy helyes volt-e ez a mód, azt majd az idő és az élet fogja igazolni; annyi azonban tény, hogy a diákszegélyezésre begyűjtendő összeg nagysága évről-évre csökken.

És erre nemcsak a gazdasági válság és leromlás folynak be, hanem még más okok is. Ezeket az okokat akarjuk mi kiküszöbölni. Könyvradomány helyett munkaalkalmat akarunk nyújtani az arra érdemes és rászoruló magyar diákoknak. Munkaalkalom alatt értünk

román fordításokat, levelezéseket, üzleti könyveléseket, privát tanítást, stb., melyekért az illető diák vagy természetben (lakás, {koszt}), vagy pénzben kapná meg az ellenértéket. De nem akarjuk eltörölni a pénzszegélyezést sem. Aki pénzszegélyezésben részesül, egyuttal kötelezvényt ír alá, melynek értelmében kötelezi magát, hogy a kapott összeget állásbajutása után legkésőbb két év múlva visszafizeti a Főiskolás Tagozatnak, amely a visszafizetett összeget további diákszegélyezésre fogja fordítani. Evégett a Főiskolás Tagozat felhívást tett közzé a napilapokban és eljáratta a magyar társadalom tagjaihoz, hogy összegyűjtse a munkaalkalmakat és bizonyos havi segélyeket (5—20 Lei), melyért minden hónapban a Főiskolás Tagozat tagjai mennének el. A munkaalkalmak és a pénzszegélyezésre szánt összeg összegyűjtése, összeírása megtörténik legkésőbb e hó 16-ig. Ezért kérjük szegénysorsú diáktestvéreinket, hogy segélyezés iránti kérvényüket nyújtsák be legkésőbb folyó hó végéig a Főiskolás Tagozat elnökségéhez (Unitárius kollégium I. e. 17). A kérvényhez csatolandó: 1. Szegénységi bizonyítvány, 2. Index vagy tanulmányi bizonyítvány és 3. Hivatalos írás, hogy a többi magyar diákszegélyező akcióitól semmi nemű segélyt nem élvez.

A Főiskolás Tagozat a fennebb vázolt célok mellett gondot fordít tagjainak továbbképzésére és önművelődésére. Ebben az évben is megrendezi szokásos szak- és általános ismereteket nyújtó szemináriumát. E tervünk kivételében az engedély megszerzésének nehézsége akadályoz, melyet, reméljük, hogy rövid idő alatt elhárítunk.

A Főiskolás Tagozatnak legfontosabb kötelességei közé tartozik a tanoncoktatás. A magyar falunak fiai forognak veszélyben a város rossz és félrevezető légköre miatt. Ezeket az ifju lelkeket akarjuk megmenteni a jövőnek. Tanítani és vezetni akarjuk őket, minden vasárnap délután a Társaság helyiségében (Deák Ferenc-ucca 11., I. e.)

Sok munka vár a Főiskolás Tagozatra. Sok nehézség, gáncs és akadály ér még emellett folyan helyekről, ahonnan segítő kezeket várnánk. De nem csüggedünk el! Bizzunk a székely kitartásban és akaratban, mely előbb vagy utóbb sikert és eredményt fog el-

érni. Jövének kialakításáért folyó munkára székely kezeket; székely diákokat várunk.

ERDŐ JÁNOS,

a Sz. T. F. Sz. elnöke.

Az Erdélyi Fiatalok konferenciája az első évesek számára. Lapunk dec. 3—7-ig a főiskolákra most lépett ifjuság számára az ifjuság kérdéseit ismertető konferenciát tervezett a következő programmal: 1. László Desső: A generációs-kérdés, 2—3. Dr. Jancsó Béla: A mai magyar ifjuság. 4. A felekezeti ifjusági egyletek (Dávid F.-Egylet Főiskolás Szakosztálya, IKE. Majláth-kör) munkája (Nagy Zoltán, Tonk Emil és Venczel József előadásai). 5. Felekezet feletti ifjusági munkák (Baczó Gábor: Az Erdélyi Fiatalok, Erdő János: A Székely Társaság Főiskolás Szakosztálya: Kóréh Béla: Az egyetemi egyesület kérdése). A konferencia helye a Székely Társaság helyisége Str. Re-

gina Maria II., I. — Konferenciánkat rajtunk kívül álló okokból nem tarthatjuk meg, de reméljük, hogy a karácsonyi vakáció után meg tudjuk tartani.

Az Erdélyi Fiatalok főiskolás versenye dec. hó 2-án folyt le. Kolozsvárt Biró János, Kiss Zoltán és ifj. Xántus János. Székelyudvarhelyen Márkó Albert (Olasztelek) vettek részt a pályázaton. A pályaműveket jeligékkel ellátva átadtuk a felkért bíráló-bizottságnak. A magyar irodalmi tétel bíráló-bizottságába Reményik Sándort, Szentimrei Jenőt és Járosi Andort, a falu-kérdésébe dr. Imre Lajost, Szent-Ivanyi Sándort és dr. Roska Mártont kértük fel. Elkészítendő véleményük alapján fogjuk a díjakat kiosztani a karácsonyi vakáció után közlendő időpontban. — A verseny eredményével és tanulságaival részletesen foglalkozni fogunk a bírálóbizottság döntése után.

S Z E M L E

A könyv nélküli falu. Minden műveltségnek legérthetőbb és legnépszerűbb terjesztője napjainkban a betű, a könyv. Érdekes, hogy midőn a parasztságról, mint fajunk és műveltségünk alapjáról írtak és beszéltek, legtöbbször elfeledkeztek erről a fontos szükségéről. A középosztály számára megteremtették a nagyszerűen bevált Erdélyi Szépművészeti Céhet, de a földművelésnek még nem alakítottak könyvfogyasztó szövetkezetet.

Mert mondjuk ugyan magunk igazolására és lelkiismeretünk

megnyugtatóására, hogy népünk értelmes fajta, de komoly kímélésére, az egészséges faji műveltségnek vérebe ömlesztésére néhány becsületesen látó és dolgozni szerető papon és tanítón kívül igen keveset tettünk. Azok a folyóiratok és újságok, melyek a nép számára készülnek, vagy amelyeket közöttük terjesztenek leginkább, — vagy csak a szenzációra pályáznak, hogy minél többen olvassák, vagy pedig nélkülözlik a céltudatos programot. Utóbbi hiányzik a nép számára írott ismeretterjesztő vagy szóra-

koztató könyvek sorozataiból is.

Rendszeres könyvkiadó vállalatot kell tehát létesítenünk a magyar falu számára, a minden faluban felállítandó könyvtár számára. Ezt szövetkezeti alapon nagyon jól meglehetne oldani. Először azonban éreznie kell falusi testvérünknek a betű áldott éhségét. Akarnunk kell a könyvet a földműves vérévé és élet-szükségletévé tenni. Másszóval: rá kell szoktatni és tanítani az olvasásra. Amíg a könyv iránti vágyat fel nem költjük benne, nem árasztathatjuk el könyvek özönével.

Mi a mai helyzet? Legtöbb falunkban megvannak a régi népkönyvtár barna kötetei is, búsán porosodnak az elzárt szekrényekben, de a háború után ezek a könyvtárak eldugultak, sok helyen elkallódtak, szétfoszlottak. A Magyar Nép népkönyvtárának kötetei kevés helyen vannak meg. Ott, ahol a falu vezetője elég művelt és becsületos volt ahhoz, hogy népének szellemével is törődjék.

Vizsgáljunk meg közelebbről egy falusi könyvtárat, mit találunk?

Sorozatos gazdasági kiadványokat, amelyek szűzféheren és érintetlenül hevernek a könyves polcokon, mert a falusi nép gazdasági könyveket nem olvas. A saját foglalkozásában könyvből nem igen szeret tanulni. Ott látjuk továbbá a nagy klasszikusokat is. Eötvöst, Keményt és nagyrészt Jókait is természetesen csak a kisszámú értelmiség olvassa. Legjobban elnyűtték az olvasók Elek Nagypó gyönyörűséges 10 kötetes Mese és mondavilág-át, Gárdonyi néhány könyvét, Lam-

pérth, Gaál Mózes, Jakab Ödön, és néhány más — a magas irodalomtörténettől és esztétikai becsléstől számba se vett — népszerű író könyveit. Általában a meséket, történeteket és a tanító célzatú népi eseményeket szeretik leginkább. Ezzel már megis mondhatjuk, hogy milyen könyveket kell az új népkönyvtárnak a nép kezébe adnia. Elsőben is Benedek Elek, Mikszáth és Jókai kevesebb lélegzetű, könnyedhangú könyveit, Petőfi és Arany, Gaál Mózes, Gárdonyi, Gyóni, Tömörkény, Móra, Kós, Nyíró, Tamási és Móricz megfelelő könyveit, Szabó Dezsőtől a „Csodálatos élet”-et okvetlenül; aztán Ady könyveiből verseiből egy kötetet, Reményik verseit és a modern magyar költőknek egy jó gyűjteményét. Elvégre tisztára tarthatatlan állapot, hogy a magyar paraszt irodalmi műveltsége a népies — nemzeti korszakkal befejeződjék, a ma kérdéseit pedig egyáltalában ne ismerje.

De ha van is a falu könyvtárában valamely könyvvállomány, nem egyformán olvassák azt. Mert a legtöbb faluban a *vezetők* nem csinálnak az olvasásnak megfelelő propagandát, sőt azt is mondhatjuk, hogy a középosztály is kevés értékes írást olvas a hitvallásos kiadványokon kívül. Legfőbb szellemi tápláléka a jobbrosszabb napilap és a pesti zsidómagyar műveltség olcsó és szellemtelen termékei. A faji műveltség tisztább és öntudatosan vallott magasabb fogalma kevesek tulajdona. *Végeredményében minden — könyvszerzés, a könyv megszerettetése és olvastatása — a vezető dolgozni akarásától, műveltségétől és felelősség-érzetétől*

fűgg. Mert a falut rá lehet szoktatni apránként a könyvre, hiszen a politikai és büntényi napilapért a világból is kimenne, csak hogy falhassa azt.

De a vezető éljen a néppel együtt, éljen a népért és ne húzódjék vissza a hivatalos érintkezés hűvös formái mögé. E sorok írója nem idegenkednék pl. attól sem, hogy mint pap vagy tanító együtt énekeljen a legényekkel az ifjuság nótadélutánjain.

Ne higgyük, hogy a politikai napilap és a rádió az olvasókörben — már ahol egyáltalán létezik ilyen — elvégzik ezt a közművelődési munkát. A politika még nem műveltség. És a cigányzene sem a legteteje a mi műveltségünknek.

Nézetünk szerint a vallásos ismeretek, énekek, traktátusok stb. sem elégségesek a sajátos magyar műveltség elterjesztésére. Erre az irodalom alkalmas leginkább.

Ajánlatos volna tehát, ha az új erdélyi faluvezetők a falu könyvszükségletére is gondolnának és megtanulnák a könyvtárrendezés és olvastatás módszereit. Isten őrizzen attól, hogy a szellemi leromlásban még lejjebb jusunk! Egy szép napon arra fogunk ébredni, hogy népünk föladja iskoláit, mert nem látja célját a faji műveltségnek. Jó ezen gondolkozni az ifjuságnak, míg nem késő. *Nagy Ödön.*

Szerb Antal Magyar Irodalomtörténete. A Szerb Antal irodalomtörténetének megjelenése olyan jelentőségű volt a magyar irodalmi életben, amelyhez hasonló évekkel ezelőtt talán csak Szekfű Magyar története, vagy Három nemzedéke lehetett. Ez a könyv

a háború utáni magyar tudós nemzedék szellemét, törekvéseit hirdeti és képviseli, közel áll a fiatal erdélyi nemzedék társadalom és irodalom szemléletéhez, ezért minket közelről érint.

A Szerb Antal könyvének jelentőségét az adja meg, amelyből azonnal kitűnik a pozitív irodalomtörténetírással ellenkező szempont. Az egyik az, hogy ez az első komoly, a nemzet egész irodalmi életét feldolgozó irodalomtörténet, amely a nagyközönség számára készült és amit minden ember tényleg élvezettel olvashat. A régi irodalomtudomány, mint ahogy az egész múlt századbeli racionális tudomány is, elsősorban tényeket, adatokat kereső és rendszerető volt. Ez a tudomány felépíthetett ugyan egymástól különálló, szilárd építményeket, de nem tudta a köztük levő körforgást, a szellem hatásait és visszahatásait az emberiség, a nemzet kérdéseire való válaszait megragadni és összefogni és éppen ezért idegen is maradt a társadalom életétől. Így fejlődött ki nálunk az a felfogás, amit máig megtartott a művelt középosztály is, hogy a tudomány csak a szakemberek dolga, de a közönség szélesebb rétegeinek hozzá semmi köze sincs, mert unalmas és nem érdekli az életét. Ez a felfogás tulajdonképpen csak a háború után dőlt meg, amikor a közönség tudományos érdeklődése megnőtt és egyúttal olyan tudományos művek (történeti) jelentek meg, amelyek tényleg regényszerű érdekességűek voltak, mert mindenkinek az életébe beleszóltak.

A kolozsvári egyetem hallgatósága jórészt még ma is a régi

tudományos felfogást kapja, főleg az irodalomtörténet terén semmit sem hallhat az új szempontokról és ezért döntőjelentőségű felfedezés lehet számára, hogy az irodalmat a Szerb Antal könyve által, mint eleven folyamatot ismeri meg. És az olvasó, aki eddig félt az irodalomtörténettől, mint száraz tudománytól, meglepetve jön rá, hogy nemzete irodalma minden részében idegeszítő regény, vagy dráma-fejezeteket hoz s így belekapcsolódik az életébe. Az irodalom küzdelmei, hullámvásai, a belőlük kinövő alkotások elevenek, érdekesek lettek, olvasásra és állásfoglalásra kényszerítenek. A tudomány beleszólt az életbe, alakításába fogott.

Az irodalmi szellemtörténet megkeresi a mű, az író, szellemi társadalmi háttérét, összefüggéseit, egységet akar teremteni. Szerb Antal az egységet kiterjeszti, az európai fejlődésbe ágyazza be a magyar fejlődést és ezáltal kiszélesíti olvasója látókörét is. Szerb Antal azt keresi, hogy Magyarország miben hasonlít Európához, a magyar értékeket, mint európai értékeket akarja bemutatni és törekvésében így néha egy újabb elfoglaltságba esik, megfedkezük a magyar faji különvalóság sorsszerűen eltaszító körülményeiről.

Erdélyből nézve, ennek a könyvnek még egy örvendetes újsága, hogy először mutatja ki következetesen az egész magyar irodalmi életben az erdélyiség jelentkezéseit, külön színezetét.

Szerb Antal ezekkel, a mindíg a mai tudomány eredményeivel számoló szempontjaival nyeri meg azonnal az olvasóját.

Az első törekvéssel, az irodalom elevennetételeivel összefügg a látásmód és a nyelv, ami azt alátámasztja. Ez a nyelv mintha nem ismerné a XIX. századbéli irodalomtudomány pathetikus nyelvét. Közeli nézi a dolgokat, embereket, beléjük bujik, megmozgatja őket, a mindenkori étellel összefüggéseiket keresi s így tud velük együtt lázba, izgalmába jönni, de máskor fürge és csattanóan szellemes lesz. A távoli bálványok merev tiszteletéből semmi sem maradt meg.

A mai ember látásmódjába kapcsolódik a Szerb Antal felosztása is. Társadalmi osztályok szerint egyházi, főúri, nemesi és polgári irodalmat különböztet meg. Ez a felosztás megfelel a történelem folytán alakuló magyar társadalmi rétegződéseknek és alaphangnak elég rugalmas, alkalmazkodó és nagy vonalakban jellemző keret, de hiányai vannak. Az egységesítés mindig elnyomja a külön színeket és erőltetettségekre kényszerít. Így pl. a históriák nehezen gyömöszölhetők be az egyházi irodalomba, Balassa Bálint teljes különválasztása a XV. századbéli irodalomtól mesterkéltséggel és nehezíti a megértést, áttekinthetést. Bele kellett volna itt nyugodni abba, hogy a különböző áramlatok egy időben jelentkezhetnek.

Az egység keresése az irodalomban más hibákat is hoz: az írókat kell szétdarabolni. Szerb Antal a különböző társadalmi és szellemáramlati, világnézeti rétegekhez akarja kapcsolni az írókat s így néha, — számára idegenebb egyéniségeknél — elveszti a lélek egységesen magyarító erejét. Így pl. Csokanaiban a ro-

kokó, preromantikus és a népies rétegek egymásra vannak helyezve, Petőfiben a lírai realizmus, a biedermeier, a népiesség és a világszabadság mint külön téma és látáskörök váltogatják egymást. Adyban sem tudja átörni a génusz egészen a sokféle darabolást.

Érdekes, hogy ez a céltudatosan Európát néző író milyen erővel tudja feltámasztani azokat az íróinkat, akikben a magyar sors és élet igazán probléma, feladat és küzdelem lett. A nemzet életéhez leginkább hozzátapadt íróink voltak a legeurópaibbak is és Szerb Antálnak nagy érdeme, hogy életüket és számonkérő szavukat ismét elevenné tette. A Szenci Molnár Albeiről, vagy Zrínyiről irt fejezetekben átizzik az együttérzés melege s így alakjuk mai életünkben új jelentőséget nyer.

Az önmagukkal viaskodó írók, mint Berzsenyi, Vörösmarty, Kemény vagy Arany sokrétűségükben táruznak ki felénk és belőlük értjük meg a magyarság és irodalmunk nagyszerű hivatását. Ezek mellett pl. egy Jókai jellemzése szintelen marad.

Az újabb irodalommal mai fel fogásunk szerint, finom értékelésekkel foglalkozik. Az ízések ugyan lehetnek különbözők, pl. Csathó Kálmán igen sok helyet kapott. Karinthy igen keveset, de mindig elfogulatlanságra törekednek. Az irodalmi szempontok mindig megmaradnak s így a mű az irodalom feltámasztásának nagyszerű munkájává vált.

Vita Zsigmond.

Gagyí László: Bánatparatók. Regény, 228 oldal. Marosvásárhely. Gagyi László, a marosvá-

sárhelyi kollégium fiatal tanítója évekkal ezelőtt feltűnt a Brassói Lapokban megjelent *novelláival*, 1929-ben kiadta első *novellás kötetét* (Szomorúságok énekei), majd résztvett az *Új arcvonal* c. antológiában. Regénye, mint egy bátor, határozott lépés új meghódított pontot jelent felfelé ívelő pályáján.

Főhőse, Kékszemű Dávidka, a falusi tanító világos típusa a rajongó idealista *ifjunak*. Ezért érdekel a könyv első sorban, mint ifjusági probléma. A fajjövendőjéért rajongó Dávidka kiábrándulások során rálép a dolgozó munka komoly utjára. Az egész világ szívéen hordozása helyett neki fog a tanítói hivatás becsületes betöltéséhez. Ebben, a kis szolgálatok nagyszerű lehetőségeinek megmutatásában, kiváló új ultra mutató ez a könyv. Végre a nagyvonalú hiábavaló elbukások hősei helyett a munkás hősiessége áll az ifjúságban élénk. A régi munkahelyén lehe tellenné tett, messzévándorló tanító után is bizalommal nézünk, nem hiábavalóságokon vitatkozó idealista többé, hanem a nemzet igazi munkása. Ifjúságunknak ezen a fordulón át kell mennie, hogy végre az adott kis munkák elvégzésén át legyen a nemzetépítés nagy művének igazi hőse.

A könyv második ajándéka a *tanítóság* igazi arca egy pár őszinte vonásának felrakásában mutatkozik. Szinte azt mondjuk, végre egy könyv, amelyik a sok jószándékkal megrakott tanítóság szellemi és anyagi nyomorát meghirdeti az erdélyi magyarság előtt. Mi nem tudjuk, hogy mennyire a tanítókon fordul meg a mi jövendőnk. Gagyi könyve ezt olyan

világosan mutatja meg, amilyen világosan egyetlen könyv sem tette meg itt nálunk.

A könyv az őszi, nehéz fellegek homályába burkolva adja a háromszéki *falv* rajzát. A falu az összes aktuális irányzatok ütköző pontjában áll, minden új gondolatnak van benne apostola. Az átalakuló faluval szemben ott áll előítéleteihez görcsösen ragaszkodó, időből kieső intelligenciája. A szereplő diákok nem újak, mindenki rájuk ismer, de az a hangulategység, ami egy élő testbe fogja őket a regény keretei között, új és eredeti. A könyv a falu felé is ébresztő hatasu, olyan ember mutatja a veszedelmes magára-maradottságában átalakuló falut, aki közvetlen közéről ismeri azt.

Engem a könyv hangulatának nehéz súlyával fogott meg leginkább. Azt a lelki nyomottságot, ami ma általános az erdélyi ember felett, felfokozza. Erre nekünk mindaddig szükségünk van, amíg ebbe bele nem halunk, vagy komolyan neki nem látunk életűgyeink egészének rendezéséhez. Gagyí László ez utóbbi cål érdekében írta ezt a sötét könyvet, amit mi munkatársai és kortársai megköszönünk neki. A könyv irodalmi értékét állapítsák meg az arra hivatottak. A mi itéletünk az, hogy Gagyí László egy szépen, éretten megírt könyvben olyan kérdéseket válaszolt meg, amelyekre választ kell adni, de amelyekre Erdélyben eddig kevesen adtak választ szépirodalmi formában.

L. D.

Dr. Oberding József György: A modern szövetekezeti mozgalom. Népi egységek gazdasági életében minden nagyobb gazdasági megrendüléskor tör-

vényszerűséggel jelentkezik egy élet-öszöntől diktált ézés — az összetartozandóság s az intenzitás fokozására való képesség eldönti ama nép emelkedését vagy pusztulását. Erdélyi magyarság életében a magáramaradás tudatára ébredését követte is az összefogás reflexe, de annak öntudatosá fejlesztésére, a készség a közös erő-kifejtésre — szövetekezésre, népünknek csak igen kicsiny részében élt. A nagyobb része ismeretlenül állt szemben mindazzal, mit a szövetekezés eszméje magában hord. E tény adja meg Oberding dr. kicsi könyvének értékét, melyben „A modern szövetekezeti mozgalom“ ismertetését adja, hozzáértő gondall kiválasztva a mozgalmat átfogó hataímas tárgykörből mindazt, mi megvilágítja a szövetekezés lényegét a multban, jelen formáit és gyakorlati eredményeit. — A történelmi részben felsorolja a szerző az eszme uttörőit, legrégibb idők kezdetleges alakulataitól napjainkig. Tárgyuk szerint csoportosítva a szövetekezeteket, mai lényegüket adja, értékeli gyakorlati lehetőségeiket, rámutatván azokra a formákra, melyek néptünk gazdasági életében megfelelelnek leginkább helyi viszonyainknak. A szövetekezeti intézményeknek íly tárgyilagos ismertetése után említi meg a szövetekezetek nemzetközi szerveit, — melyek békés, boldogító munkába egyesítik az emberiséget. — Érték e kis könyv a magyar szövetekezeti irodalomban, de még inkább az az erdélyi magyar nép kezében, mely nélkülölzi, ki tudja még meddig, az erdélyi magyar szövetekezeti irodalmat.

Dr. Nagy Zoltán.

Főiskolai hallgatóinkból kialakuló új intelligenciánk értékét *László Desső* (Kialtító Szó, 1934, december 1) három szempontból vizsgálja: a szaktudás, a magyar műveltség és az új vezető osztályválasztás szempontjából. A *szaktudásnak* csak használ az egyre szigorubb vizsgarend, bár sajnálatos, hogy újabbban a rostálásnak nemzeti jellege kezd lenni néhol. Nagy nehézség a pályaválasztási tájékoztatlanúság és az olyan tények, hogy pl. egy felekezeti gimnáziumi igazgató a lapunk s a főiskolás testületek szerkesztette pályaválasztási tanácsadót, melyet a növendékek közötti díjtalan szétosztásra küldtünk, ki se osztotta. — *A magyar műveltség terén* óriásiak és egyre növeke-

dők a hiányok. Az egyes tudomány-ágak magyar kifejezés anyagát nem ismerik. „A szaktudáson tuli magyar műveltség kérdésében a felelősség nagyrészen középiskoláinkat terheli. Viszont az is igaz, hogy az egyetemre kerülő magyar ifjúságnak egyre nagyobb százaléka románnyelvű állami iskolában végzett. Ezek magyar műveltségéről jobb nem is beszélni... Az ifjúsági alakulatok sokat küzdöttek azon, hogy megfelelő magyar műveltséget is adjanak tagjaiknak. Ezt az ébresztő érzéseket felkeltő, kérdésekre rávilágító munkát tovább kell építeni a magyar kulturkincs egészének feltáráására... Az bizonyos, hogy ez a munka több szempontból nehéz. Különösen az ifju-

ság gondolkodó rétegének egészen mások az alapvető szempontjai a magyar kultúra nagy kérdéseit illetően. Itt van egy bizonyos generációs különbség, amit áthidalni nem könnyű dolog. Az ifjuság számára az egész magyar kulturkincset átértékelt formában kellene átadnunk. Az ifjuság e helyezkedésének kérdése az újabb rétegek számára attól függ, hogy tudunk-e az egész magyar társadalomnak egészen új szervezett formát adni, melyben a tömegek kulturális és gazdasági szükségleteinek kielégítésénél megtalálja helyét az új intelligencia. Ez a kenyérkérdés kellően megoldva, kedvezően hat vissza majd a főiskolások magyar művelődési önképzésére is.

Dr. J. B.

Póstán érkezett előfizetések nyugtázása:

Katona József 120 Lej, rendezve 1934 december 31-ig, Dr. Bakk Elek 200 Lej, rendezve 1938 június 1-ig, Szele Endre 120 Lej, rendezve 1934 június 30-ig, Joó István 100 Lej, rendezve 1932 március 1-ig, Fekete György 200 Lej, rendezve 1933 február 1-ig, Kézdivásárhelyi kaszinó 120 Lej, rendezve 1934 december 31-ig, Dénes Dezső 70 Lej, rendezve 1934 december 31-ig, Dr. Molnár Dénes 330 Lej, rendezve 1934 december 31-ig, Kádár Miklós 120 Lej, rendezve 1934 dec. 31-ig, IKE Nagybánya 120 Lej, rendezve 1934 december 31-ig, Kerestely József 120 Lej, rendezve 1934 dec. 31-ig, Dr. Csiky János 270 Lej, rendezve 1934 dec. 31-ig, Ifju Xántus János 70 Lej, rendezve 1935 okt. 1-ig, Bede Emil 150 Lej, rendezve 1934 dec. 31-ig, Pálffy Endre 120 Lej, rendezve 1935 július 1-ig, Horváth András 200 Lej, rendezve 1934 július 1-ig, Kali István 50 Lej, rendezve 1934 jan. 1-ig

Hátralékos előfizetőinket

kérjük szíveskedjenek hátralékaikat beküldeni. Ez évben 140 oldalt ígértünk, ígértünket egészében betartottuk. Minden beküldött hátralék és új előfizetés teljesebb kibontakozáshoz segít

az új erdélyi magyar nemzedék egyetlen független folyóiratát.

Az Erdélyi Fiatalk kiadóhivatalában kaphatók és megrendelhetők a

Szabó Dezső Füzetek

a nagy magyar író legújabb művei, melyet nálunk kizárólag 1-punk terjeszt,

1. Füzet. A KÖTÉL LEGENDÁJA, novella.
2. Füzet. MOSOLYGOK, elbeszélések.

LEGKÖZELEBB MEGÉRKEZIK:

3. Füzet. TANULMÁNYOK: A magyar irodalom sajátos arca, Korunk nőkérdése, Az ellenforradalom természetrajzához.
- 4—5. Füzet. (Karácsonyi kettősszám.) KARÁCSONYI LEVÉL, Debreceni Tanulságok, A németiség utja c. tanulmányok és FELTÁMADÁS MA KUCSKÁN. Egyes szám ára kiadóhivatalunkban főiskolásoknak 25, másoknak 30 Lej, bolti ára 35 Lej. Utánvét költsége a megrendelőt terheli. Bizományosok, könyvkereskedők a terjesztés ügyében forduljanak kiadóhivatalunkhoz.

1935. február elején jelenik meg

LÁSZLÓ DEZSŐ:

A SIETŐ EMBER

című könyve, mely négy nagyobb történelmi tanulmányt fog tartalmazni. 1. **A történelem helyes szemlélete**, 2. a könyv gerincét képező **tanulmány Zrinyi Miklósról**, a költőről, mely a két éve megjelent Széchenyi tanulmányához hasonlóan a XVII. század reálisan látó nagy magyarját és munkáját mutatja meg ma is időszertű üzenetként. 3. **„Bethlen Gábor halotti maszkja“**, 4. **A falu jegyzője és Az elsodort falu** a klasszikus és modern magyar regény rokonságáról és aktualitásáról.

A könyv „Akarom tisztán lássatok“-hoz hasonló kivitelben, körülbelül 100 oldalon fog megjelenni finom, famentes papíron. Ára előfizetőknek 40 lej, (Bolti ára magasabb lesz.) Utánvétnél a portót külön számítjuk fel.

Az előfizetést gyűjtőknek tíz előfizetés után egy ingyen példányt ad a szerző. Előfizetéseket elfogad, illetve előfizetési iverket küld kiadóhivatalunk. Előfizetési iverk legkésőbb 1935 január 10-ig visszaküldendők.

Megjelent

Dr. Jancsó Béla:

Egészségügyi Tanácsadó az erdélyi magyar nép számára.

Kiáltó Szó kiadás. Ára 10 Lei. (Portó ezen felül.)

Kapható és megrendelhető lapunk kiadóhivatalában.

Az Erdélyi Fiatalok Falu Füzetei

kapható és megrendelhető lapunk kiadóhivatalában

1 sz. **Gyallay Pap Zsigmond: A nép és intelligencia** ára 80 lej.
(Főiskolásoknak szállított áron 8 lej.)

2. sz. **Hogyan tanulmányozzam a falu életét?** (kérdőív) ára 15 lej.

3. sz. **Demeter Béla: Az erdélyi falu és a szellemi áramlatok** 10 lej, főiskolásoknak 5 lej.

4. sz. **Mikó Imre: Az erdélyi falu és a nemzetiségi kérdés.** 40 lej.

Felelős szerkesztő és kiadó: **László Dezső.**

Cenzurat.